

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 19 октомври 2023 г.
(OR. en)

14339/23

Междуинституционално досие:
2023/0077(COD)

ENER 556
ENV 1145
CLIMA 488
COMPET 1004
CONSOM 370
FISC 231
CODEC 1912

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Делегациите
№ предх. док.:	14085/23
№ док. Ком.:	7440/23 + ADD 1
Относно:	Предложение за РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА за изменение на регламенти (ЕС) 2019/943 и (ЕС) 2019/942, както и на директиви (ЕС) 2018/2001 и (ЕС) 2019/944 с цел подобряване на структурата на пазара на електроенергия в Съюза - Общ подход

Приложено се изпраща на делегациите общият подход на Съвета по горепосоченото предложение, приет от Съвета (Транспорт, телекомуникации и енергетика) на 17 октомври 2023 г.

С този общ подход се определя предварителната позиция на Съвета по предложението, като той служи за основа на подготовката за преговорите с Европейския парламент.

2023/0077 (COD)

Предложение за

РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

за изменение на регламенти (ЕС) 2019/943 и (ЕС) 2019/942, както и на директиви (ЕС) 2018/2001 и (ЕС) 2019/944 с цел подобряване на структурата на пазара на електроенергия в Съюза

(Текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 194, параграф 2 от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите,

в съответствие с обикновената законодателна процедура,

като имат предвид, че:

- (1) От септември 2021 г. насам се наблюдават много високи цени и нестабилност на пазарите на електроенергия. Както беше посочено от Европейската агенция за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER) в нейната оценка от април 2022 г. на структурата на пазара на електроенергия на едро в ЕС¹, това се дължи главно на високата цена на газа, който се използва като суровина за генериране на електроенергия.
- (2) Ескалацията на руската военна агресия срещу Украйна, договаряща страна в Енергийната общност, и свързаните с нея международни санкции от февруари 2022 г. насам причиниха сътресения на световните енергийни пазари, изостриха проблема с високите цени на газа и оказаха значителни верижни въздействия върху цените на електроенергията. Руското нахлуване в Украйна предизвика несигурност също така по отношение на доставките на други суровини, като например антрацитни и черни въглища и суров нефт, използвани в инсталации за генериране на електроенергия. Това доведе до значително допълнително увеличаване на нестабилността на ценовите равнища на електроенергията.

¹ Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия, Окончателна оценка на ACER на структурата на пазара на електроенергия на едро в ЕС, април 2022 г.

- (3) В отговор на тази ситуация, през октомври 2021 г. Комисията представи съобщението[...], озаглавено „Справяне с нарастващите цени на енергията: набор от мерки за действие и подкрепа“, което [...] съдържаше набор от мерки, които [...] Съюзът и неговите държави членки могат да използват за справяне с непосредственото въздействие на високите цени на енергията върху домакинствата и предприятията, [...]включително подпомагане на доходите, данъчни облекчения, икономии на газ и мерки за акумулиране на енергия[...], и за укрепване на устойчивостта по отношение на бъдещи ценови шокове. В съобщението си от 8 март 2022 г., озаглавено „REPowerEU: Съвместни европейски действия за по-сигурна и устойчива енергия на достъпни цени“², Комисията очерта редица допълнителни мерки за укрепване на инструментариума и за реагиране на нарастващите цени на енергията. На 23 март 2022 г. Комисията също така установи временен режим за държавна помощ, за да позволи определени субсидии да смекчат въздействието на високите цени на енергията³.

² Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — „REPowerEU: Съвместни европейски действия за по-сигурна и устойчива енергия на достъпни цени, COM/2022/108 final.

³ Съобщение на Комисията — Временна рамка за мерки за държавна помощ при кризи в подкрепа на икономиката след агресията на Русия срещу Украйна“, ОВ С 131I, стр. 1, C/2022/1890.

- (4) На 18 май 2022 г. Комисията представи плана REPowerEU⁴, с който бяха въведени допълнителни мерки с ударение върху икономите на енергия, диверсификацията на енергийните доставки и ускореното разгръщане на енергията от възобновяеми източници с цел прекратяване на зависимостта на Съюза от руските изкопаеми горива, включително предложение за увеличаване на целта на Съюза за 2030 г. по отношение на възобновяемите енергийни източници на 45 %. Освен това в съобщението „Краткосрочна намеса на енергийния пазар и дългосрочни подобрения на структурата на пазара на електроенергия“⁵, в допълнение към определянето на допълнителни краткосрочни мерки за справяне с високите цени на енергията, бяха набелязани потенциални области за подобряване на структурата на пазара на електроенергия и беше обявено намерението да се направи оценка на тези области с оглед на **промяна**[...] на законодателната рамка.

⁴ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — План REPowerEU (COM(2022) 230).

⁵ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Краткосрочна намеса на енергийния пазар и дългосрочни подобрения на структурата на пазара на електроенергия — курс за действие, COM (2022) 236 final.

- (5) За да [...] се справи спешно с ценовата криза и опасенията, свързани със сигурността, и за да противодейства на покачването на цените за гражданите, [...], Съюзът прие няколко правни акта, напр. Регламент (ЕС) 2022/1032 на Европейския парламент и на Съвета, с който се въвежда строг режим за съхраняване на газ⁶, Регламент (ЕС) 2022/1369 на Съвета, с който се осигуряват ефективни мерки за намаляване на потреблението на газ и електроенергия⁷, Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета⁸, с който се въвеждат режими за ограничаване на цените, за да се избегнат извънредни печалби както на пазара на газ, така и на пазара на електроенергия⁹, [...]¹⁰ и Регламент (ЕС) 2022/2577 на Съвета¹¹, с който се установяват мерки за ускоряване на процедурите за издаване на разрешения за инсталации за енергия от възобновяеми източници¹²¹³.

⁶ [...]ОВ L 173, 30.6.2022 г., стр. 17)

⁷ [...]Регламент (ЕС) 2022/1032 на Европейския парламент и на Съвета от 29 юни 2022 г. за изменение на регламенти (ЕС) 2017/1938 и (ЕО) № 715/2009 по отношение на съхранението на газ (текст от значение за ЕИП), ОВ L 173.

⁸ Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията (ОВ L 261I, 7.10.2022 г., стр. 1).

⁹ Регламент (ЕС) 2022/1369 на Съвета от 5 август 2022 г. относно координирани мерки за намаляване на търсенето на газ, ОВ L 206 и [...], (ОВ L 206, 8.8.2022 г., стр[...] 1)

¹⁰ Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията, ОВ L 261.

¹¹ Регламент (ЕС) 2022/2577 на Съвета от 22 декември 2022 г. за определяне на рамка за ускоряване на внедряването на енергия от възобновяеми източници (ОВ L 335, 29.12.2022 г., стр. 36).

¹² [...] 2022/1369 от 5 август 2022 г. относно координирани мерки за намаляване на търсенето на газ, ОВ L 206 и Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени [...], ОВ L 261[...].

¹³ Регламент (ЕС) 2022/2577 на Съвета от 22 декември 2022 г. за определяне на рамка за ускоряване на внедряването на енергия от възобновяеми източници (ОВ L 335, 29.12.2022 г.).

- (6) Един добре интегриран пазар на **енергия**, който се основава на пакета „Чиста енергия за всички европейци“, приет през 2018 г. и 2019 г.¹⁴¹⁵ („**пакетът „Чиста енергия“**“), следва да позволи на Съюза да се възползва от икономическите ползи от единния енергиен пазар при нормални пазарни условия, като гарантира сигурността на доставките и поддържа процеса на декарбонизация. Освен това трансграничната междусистемна свързаност гарантира **една** по-безопасна, по-надеждна и ефективна експлоатация на електроенергийната система.

¹⁴ [...]([...] 1)[...][...][...][...] [...] [...])

¹⁵ Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1); Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (преработен текст) (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 82); Директива (ЕС) 2018/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. година за изменение на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 210); Регламент (ЕС) 2019/942 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. за създаване на Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 22); Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 54); Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия (преработен текст), (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 125).

- (7) Настоящата структура на пазара на електроенергия също така спомогна за появата на нови и иновативни продукти, услуги и мерки на пазарите на електроенергия на дребно, като подкрепи енергийната ефективност и разпространението на енергия от възобновяеми източници и подобри избора, така че да помогне на потребителите да намалят сметките си за енергия и чрез маломашабни генериращи инсталации и нововъзникващи услуги за осигуряване на реакция на потреблението. Надграждането и оползотворяването на потенциала на цифровизацията на енергийната система, като например активното участие на потребителите, следва да бъде ключов елемент на нашите бъдещи пазари и системи за електроенергия. Едновременно с това е необходимо да се зачита изборът на потребителите и да се даде възможност на потребителите да се възползват от различни предложения за договори.
- (8) **Същевременно [...]** в контекста на енергийната криза настоящата структура на пазара на електроенергия [...] разкри и редица важни недостатъци, свързани с въздействието на високите и нестабилни цени на изкопаемите горива върху краткосрочните пазари на електроенергия, които излагат домакинствата и дружествата на въздействието на значителни скокове на цените с отражение върху сметките им за електроенергия.
- (9) По-бързото внедряване на енергия от възобновяеми източници и чисти гъвкави технологии представлява най-устойчивият и икономически ефективен начин за структурно намаляване на потреблението на изкопаеми горива за генериране на електроенергия и за пряко потребление чрез електрификация и интеграция на енергийната система. Благодарение на ниските си експлоатационни разходи възобновяемите източници могат да окажат положително въздействие върху цените на електроенергията в целия Съюз и да намалят прякото потребление на изкопаеми горива.
- (10) Промените в структурата на пазара на електроенергия следва да гарантират, че ползите от нарастващото внедряване на енергия от възобновяеми източници, както и от енергийния преход като цяло, достигат до потребителите, включително до най-уязвимите, и в крайна сметка ги предпазват от енергийни кризи, като се избягва попадането на повече домакинства в капан на енергийната бедност. [...] **Тези промени** следва да смекчат въздействието на високите цени на изкопаемите горива, по-специално на газа, върху цените на електроенергията, като целта е да се даде възможност на домакинствата и дружествата да се възползват от предимствата на финансово достъпната и сигурна енергия от устойчиви възобновяеми и нисковъглеродни източници в дългосрочен план.

- (11) Реформата на структурата на пазара на електроенергия следва да бъде от полза не само за битовите потребители, но и за конкурентоспособността на промишлеността на Съюза, като улесни възможностите да се извършват инвестициите в чисти технологии, необходими за постигане на планове за преход към нулеви нетни емисии. Енергийният преход в Съюза трябва да бъде подкрепен от солидна основа за производство на чисти технологии. Тези реформи ще подпомогнат финансово достъпната електрификация на промишлеността и позицията на Съюза като световен лидер по отношение на научните изследвания и иновациите в областта на технологиите за чиста енергия.
- (12) Добре функциониращите и ефикасни краткосрочни пазари са ключов инструмент за интегрирането на енергията от възобновяеми източници и източниците на гъвкавост на пазара и улесняват интеграцията на енергийната система по икономически ефективен начин.
- (13) Пазарите в рамките на деня са особено важни за интегрирането на възобновяеми енергийни източници с променлив характер в електроенергийната система при най-ниски разходи, тъй като осигуряват възможност на участниците на пазара да търгуват с недостиг или излишък от електроенергия по-близо до момента на доставка. Тъй като производителите на електроенергия от възобновяеми енергийни източници с променлив характер са в състояние да изчислят точно своето производство само близо до момента на енергоподаване, за тях е от решаващо значение да разполагат с максимални възможности за търговия чрез достъп до ликвиден пазар възможно най-близо до момента на подаване на електроенергията. **Поради това времето на затваряне на междузоновия пазар за сделки в рамките на деня следва да бъде съкратено и определено по-близо до реалното време. В случай че тази промяна създава рискове за сигурността на доставките, операторите на преносни системи следва да имат възможност да поискат дерогация, въз основа на оценка на въздействието и след регулаторно одобрение, за да поискат удължаване на срока за изпълнение. Това искане следва да включва план за действие с конкретни стъпки за прилагане на новото време за затваряне на пазара в рамките на деня.**

- (14) Поради това е важно пазарите в рамките на деня да се адаптират към участието на различните технологии за енергия от възобновяеми източници, като например слънчева и вятърна **енергия**, както и към участието на реакцията на [...] потреблението и акумулирането на **енергия**. Ликвидността на пазарите в рамките на деня следва да бъде подобрена чрез споделяне на регистрите за нареждания между участниците на пазара в рамките на дадена пазарна зона, също и когато за междузоновата преносна способност се зададе нула или след часа на затваряне на пазара в рамките на деня. **За да се гарантира, че регистрите за нареждания се споделят между номинираните оператори на пазара на електроенергия (НОПЕ) във времевите интервали за ден напред и в рамките на деня, НОПЕ следва да подават всички нареждания към единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня и не следва да организират търговията с продукти за ден напред и в рамките на деня, или с продукти с подобни характеристики, извън единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня. За да се преодолее присъщият риск от дискриминация при търговията с продукти за ден напред и в рамките на деня във и извън единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня, както и последващото източване на ликвидност на свързаните пазари на електроенергия в Съюза, това задължение следва да се прилага за НОПЕ, за предприятията, които пряко или косвено упражняват контрол или каквито и да било права върху НОПЕ, и за предприятията, които са пряко или косвено контролирани от НОПЕ. В допълнение времето за затваряне на пазара в рамките на деня следва да се определи по-близо до момента на енергоподаването, за да се увеличат максимално възможностите за участниците на пазара да търгуват с недостиг и излишък от електроенергия и да се допринесе за по-доброто интегриране на възобновяемите енергийни източници с променлив характер в електроенергийната система.**
- (15) Освен това краткосрочните пазари на електроенергия следва да гарантират, че маломасштабните доставчици на услуги за гъвкавост могат да участват чрез намаляване на минималния размер на офертите.

- (16) За да се гарантира ефективното интегриране на електроенергията, генерирана от възобновяеми енергийни източници с променлив характер, и за да се намали необходимостта от генериране на електроенергия на основата на изкопаеми горива при [...] **ситуации на криза на цените на електроенергията** [...], следва да бъде възможно операторите на преносни системи да проектират продукт за ограничаване на върховото потребление, даващ възможност за **допълнителна** реакция на потреблението, **за да се допринесе за намаляване на [...]** потреблението в електроенергийната система [...]. **По своето естество продуктът за ограничаване на върховото потребление следва, освен че допринася за намаляване на цените на едро на електроенергията, [...]** електроенергията [...], да допринесе за [...] **сигурността на доставките по време на криза на цените на електроенергията**. Тъй като продуктът за ограничаване на върховото потребление има за цел да намали и промени потреблението на електроенергия, обхватът на този продукт следва да бъде ограничен до реакцията [...] на потреблението. **Тъй като продуктът за ограничаване на върховото потребление е предназначен за прилагане само в ограничени ситуации на криза на цените на електроенергията, неговото [...]** възлагане може да се осъществи до една седмица преди освобождаването на **допълнителни мощности за реакция на потреблението**. Операторите на преносни системи следва да могат да активират [...] продукта за ограничаване на върховото потребление [...] **въз основа на прогнозата за търсенето**. Като **алтернатива следва да бъде възможно продуктът за ограничаване на върховото потребление да се активира автоматично в рамките на пазара за ден напред въз основа на цената на енергията, за която е поето задължение по време на възлагането на обществената поръчка за [...]** за капацитет за намаляване на **търсенето**. За да провери размерите на задействаното намаление на потреблението, операторът на преносна система следва да използва базова стойност, отразяваща очакваното потребление на електроенергия без задействането на продукта за ограничаване на върховото потребление.

- (17) За да могат да участват активно на пазарите на електроенергия и да осигурят тяхната гъвкавост, на потребителите се осигуряват във все по-голяма степен интелигентни измервателни системи. В редица държави членки обаче въвеждането на интелигентни измервателни системи все още е бавно. В случаите, когато все още не са инсталирани интелигентни измервателни системи, и в случаите, когато интелигентните измервателни системи не осигуряват достатъчна степен на задълбоченост на данните, операторите на преносни и разпределителни системи следва да могат да използват данни от специални [...] **измервателни** уреди за осигуряване на наблюдаемост и за уреждане на отношенията във връзка с услугите за гъвкавост, като например реакцията на потреблението и акумулирането на енергия. Предоставянето на възможност за използване на данни от специални [...] **измервателни** уреди за осигуряване на наблюдаемост и за уреждане на отношенията следва да улесни активното участие на потребителите на пазара и развитието на реакцията на потреблението. Използването на данни от тези специални [...] **измервателни** уреди следва да бъде придружено от изисквания за качество, свързани с данните.
- (18) С настоящия регламент се създава правно основание за обработването на лични данни [...] **в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета**¹⁶. Държавите членки следва да гарантират, че са спазени всички принципи и задължения за защита на личните данни, определени в [...] **Регламент (ЕС) 2016/679** включително по отношение на свеждането на данните до минимум. Когато целта на настоящата директива може да бъде постигната без обработване на лични данни, [...] **администраторите на данни** следва да разчитат на анонимизирани и агрегирани данни.

¹⁶ **Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 4.5.2016 г, стр. 1).**

(19) Потребителите и доставчиците се нуждаят от ефективни и ефикасни форуърдни пазари, за да покрият дългосрочната си ценова експозиция и да намалят зависимостта от краткосрочните цени. За да се гарантира, че клиентите, потребяващи електроенергия в целия [...] **Съюз могат да се възползват в пълна степен от предимствата на интегрираните пазари на електроенергия и конкуренцията в целия Съюз, функционирането на форуърдния пазар на електроенергия на Съюза следва да бъде подоброено чрез създаването на регионални виртуални центрове с оглед преодоляване на съществуващата разпокъсаност на пазара и ниската ликвидност в много пазарни зони. Регионалните виртуални центрове следва да обхващат множество пазарни зони, като същевременно гарантират адекватна ценова взаимовръзка. Някои пазарни зони може да не са обхванати от **регионален виртуален център** по отношение на приноса към референтната цена на центъра. Въпреки това участниците на пазара от тези пазарни зони следва все пак да могат да извършват хеджиране чрез център.**

(19а) За да се осигурят еднакви условия за прилагането на настоящия регламент, на Комисията следва да бъдат предоставени изпълнителни правомощия за определяне на подробни правила за проектирането на форуърдния пазар на електроенергия в Съюза по отношение на създаването на регионални виртуални центрове. За да се гарантират полезни взаимодействия със съществуващата регулаторна рамка, предоставянето на изпълнителни правомощия в член 59 от Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета¹⁷ следва да бъде разширено, за да обхване и аспектите, необходими за създаването на виртуални центрове. Преди да упражнява тези изпълнителни правомощия, Комисията следва да извършва оценка на въздействието. Когато е целесъобразно, оценката на въздействието и актът за изпълнение следва да отразяват изпълнението на вече съществуващите междуправителствени споразумения, свързани с трансграничната съвместна собственост на електроцентрали. Изпълнителните правомощия следва да бъдат упражнявани в съответствие с Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета.“

¹⁷ Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 54).

- (20) Виртуалните центрове следва да отразяват съвкупната цена на множество пазарни зони и да предоставят референтна цена, която следва да се използва от участниците на пазара за предлагане на форуърдни продукти за хеджиране. В този смисъл виртуалните центрове не следва да се възприемат като субекти, които организират или изпълняват сделки. Регионалните виртуални центрове, като предоставят референтен ценови индекс, следва да осигуряват възможност за обединяване на ликвидността и да предоставят по-добри възможности за хеджиране на участниците на пазара.
- (21) За да се увеличат възможностите на участниците на пазара за хеджиране, ролята на единната платформа за разпределяне, създадена в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/1719 на Комисията¹⁸, следва да бъде разширена. Единната платформа за разпределяне следва да предлага търговия с дългосрочни финансови права за пренос между различните пазарни зони и регионалните виртуални центрове. Заявките, подадени от участниците на пазара за финансови права за пренос, **следва да** [...] се съгласуват с едновременното разпределяне на дългосрочна междузонава преносна способност. Това съгласуване и разпределяне следва да се извършва редовно, за да се осигури достатъчна ликвидност, а оттам и ефективни възможности за хеджиране на участниците на пазара. Дългосрочните права за пренос следва да се издават с чести падежи, [...]вариращи от месец напред до поне три години напред [...], за да бъдат приведени в съответствие с типичния времеви хоризонт на хеджиране на участниците на пазара. Единната платформа за разпределяне следва да подлежи на мониторинг и правоприлагане, за да се гарантира, че изпълнява задачите си правилно.

¹⁸ Регламент (ЕС) 2016/1719 на Комисията от 26 септември 2016 г. за установяване на насока относно предварителното разпределяне на преносна способност (ОВ L 259, 27.9.2016 г., стр. 42).

- (22) Мрежовите тарифи следва да стимулират операторите на преносни и разпределителни системи да използват услуги за гъвкавост чрез по-нататъшно разработване на иновативни решения за оптимизиране на съществуващата електроенергийна мрежа и за възлагане на обществени поръчки за услуги за гъвкавост, по-специално реакция на потреблението или акумулиране на енергия. За тази цел мрежовите тарифи следва да бъдат разработвани така, че да отчитат експлоатационните и капиталовите разходи на операторите на системи или ефективното съчетание на двете, така че да могат да експлоатират електроенергийната система по икономически ефективен начин. **Изискването за отразяване на разходите не следва да ограничава възможността за ефективно преразпределяне на разходите в случаите, когато се прилагат такси за мрежата, вариращи във времето или местоположението.** Това би допринесло допълнително за интегрирането на възобновяемите енергийни източници при най-ниски разходи за електроенергийната система и би дало възможност на крайните клиенти да остоянствят своите решения за гъвкавост.

- (23) Възобновяемите енергийни източници в морето, като например вятърната енергия от разположени в морето инсталации, океанската енергия и плаващите фотоволтаични уредби, ще имат решаваща роля за изграждането на енергийна система, основана до голяма степен на възобновяеми енергийни източници, и за гарантирането на неутралност по отношение на климата до 2050 г. Съществуват обаче значителни пречки пред по-широкото им и ефикасно разгръщане, които възпрепятстват мащабното им разрастване, необходимо за постигането на тези цели. Подобни пречки биха могли да възникнат и за други морски технологии в бъдеще. Тези пречки включват инвестиционни рискове, свързани с уникалната топографска ситуация на хибридни проекти в морето, свързани с повече от един пазар **в дадена морска пазарна зона. Важно е тези пречки да бъдат преодоленни своевременно и ефикасно.** С цел да се намали инвестиционният риск за тези разработчици на проекти в морето и да се гарантира, че проектите в дадена морска пазарна зона имат пълен пазарен достъп до заобикалящите ги пазари, операторите на преносни системи следва да гарантират достъпа на [...] **проектите в морето в дадена морска пазарна зона** до преносната способност на съответната хибридна междусистемна връзка за всички единични пазарни периоди, **до капацитета, договорен в договора за присъединяване, като по този начин се изключва потенциално надхвърляне на капацитет.** Ако наличните преносни способности бъдат намалени до такава степен, че пълният размер на генерирането на електроенергия, който иначе би могъл да бъде изнесен от проекта в морето, не може да бъде доставен на пазара, на оператора или операторите на преносни системи, отговорни за необходимостта от ограничаване на преносната способност, в бъдеще следва да се даде възможност да компенсират пропорционално оператора на проект в морето, като се използват приходи при претоварване. Тази компенсация **следва да уравнисява намалените приходи на операторите на централи за производство на електроенергия от възобновяеми източници в морето поради такова намаляване на достъпа до взаимосвързани пазари и следва да бъде свързана единствено с наличните на пазара производствени възможности, които може да зависят от метеорологичните условия, и да изключва прекъсванията и дейностите по поддръжка на проекта в морето. Компенсацията в случай на липса на достъп до преносната мрежа не следва да се тълкува като представляваща приоритетно разпределяне. Освен това никога не следва да има двойна компенсация за един и същ риск, покрит съгласно настоящата разпоредба, например ако рискът вече е покрит по договор за разлика или друга съответна схема за подпомагане.** Предвижда се подробности, включително условията, при които срокът на действие на мярката може да изтече, **напр. наличието на достатъчно търсене в рамките на морската пазарна зона или пряк достъп до достатъчен брой пазари, така че рискът да изчезне, както и преодоляването на пречките, да бъдат определени в акт за изпълнение, включително, когато е целесъобразно, чрез изменения на Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията.**

- (24) На пазара на едро за ден напред електроцентралите с по-ниски пределни разходи се диспечират първи, но цената, получена от всички участници на пазара, се определя от последната централа, необходима за покриване на товара, която е централата с най-високи пределни разходи, при постигане на пазарно равновесие. В този контекст енергийната криза показва, че покачването на цените на газа и въглищата може да доведе до извънредно и трайно увеличение на цените, с които съоръженията за генериране на електроенергия от газ и въглища участват на пазара на едро за ден напред. Това от своя страна доведе до изключително високи цени на пазара за ден напред в целия Съюз, тъй като съоръженията за генериране на електроенергия от газ и въглища често са централите с най-високи пределни разходи, необходими за задоволяване на потреблението на електроенергия.
- (25) Предвид ролята на цената на пазара за ден напред като референтна стойност за цената на други пазари на електроенергия на едро и факта, че всички участници на пазара получават клиринговата цена, технологиите със значително по-ниски пределни разходи постоянно отчитат високи приходи.
- (26) За да постигне своите цели за декарбонизация и целите, определени в REPowerEU за постигане на по-голяма енергийна независимост, Съюзът трябва да ускори внедряването на възобновяеми енергийни източници с много по-бързи темпове. С оглед на нуждите от инвестиции, необходими за постигането на тези цели, пазарът следва да гарантира установяването на дългосрочен ценови сигнал.
- (27) В тази рамка държавите членки следва да се стремят да създадат подходящи пазарни условия за дългосрочни пазарни инструменти, като например споразумения за закупуване на електроенергия (СЗЕ). СЗЕ са двустранни споразумения за закупуване между производители и купувачи на електроенергия. Те осигуряват дългосрочна ценова стабилност за клиента и необходимата сигурност за производителя, за да вземе инвестиционното решение. Въпреки това само няколко държави членки имат активни пазари на СЗЕ, като купувачите обикновено са ограничени до големи дружества, не на последно място поради факта, че СЗЕ са изправени пред редица пречки, по-специално трудността да се покрие рискът от неизпълнение на задължението за плащане от страна на купувача в тези дългосрочни споразумения. Държавите членки следва да вземат предвид необходимостта от създаване на динамичен пазар на СЗЕ, когато определят политиките за постигане на целите за декарбонизация на енергийната система, определени в техните интегрирани национални планове в областта на енергетиката и климата.

(28) [...] **В съответствие с Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета**¹⁹ държавите членки трябва да оценяват регулаторните и административните препятствия пред дългосрочните СЗЕ от възобновяеми източници, и [...] да отстраняват неоснователните препятствия и да улесняват разпространението на подобни споразумения. Освен това държавите членки трябва да описват политиките и мерките за улесняване на разпространението на споразуменията за закупуване на електроенергия от възобновяеми източници в своите интегрирани национални планове в областта на енергетиката и климата. Без да се засяга това задължение за докладване относно регулаторния контекст, засягащ пазара на СЗЕ, държавите членки следва да гарантират, че инструментите за намаляване на финансовите рискове, свързани с неизпълнение от страна на купувача на неговите дългосрочни задължения за плащане в рамките на СЗЕ, са достъпни за дружества, които са изправени пред пречки за навлизане на пазара на СЗЕ и не изпитват финансови затруднения [...]. Държавите членки биха могли да решат да създадат гаранционна схема по пазарни цени, **ако частните гаранции не са достъпни или не са достатъчно достъпни. В такъв случай** държавите членки следва да включат разпоредби за избягване на намаляването на ликвидността на пазарите на електроенергия, например чрез използване на финансови СЗЕ. **Държавите членки биха могли да решат да улеснят обединяването на търсенето на СЗЕ от клиенти, които поотделно се сблъскват с пречки за навлизане на пазара на СЗЕ, но колективно могат да предоставят на производителите привлекателно предложение за СЗЕ.** Държавите членки не следва да предоставят подкрепа на СЗЕ, с които се закупува генерирана от изкопаеми горива електроенергия. Въпреки че подходът по подразбиране следва да бъде недискриминация между потребителите, държавите членки биха могли да решат да насочат тези инструменти към конкретни категории потребители, като прилагат обективни и недискриминационни критерии. В тази рамка държавите членки следва да вземат предвид потенциалната роля на [...] **инструментите**, предоставяни на равнището на Съюза, например от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ).

¹⁹ Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 82).

- (29) Държавите членки разполагат с няколко инструмента за подпомагане на развитието на пазарите на СЗЕ при планирането и разпределянето на публично подпомагане. Предоставянето на възможност на разработчиците на проекти за енергия от възобновяеми източници, участващи в търг за публично подпомагане, да запазят за продажба чрез СЗЕ дял от генерираната електроенергия би допринесло за развитието и разрастването на пазарите на СЗЕ. Освен това като част от тази оценка на офертите държавите членки следва да се стремят да прилагат критерии за стимулиране на достъпа до пазара на СЗЕ за участници, които са изправени пред пречки за навлизане на пазара, например малките и средните предприятия (МСП), като отдават предпочитание на оферентите, които представят ангажимент да подпишат СЗЕ за част от генерираната по проект електроенергия с един или няколко потенциални купувачи, които срещат трудности при достъпа до пазара на СЗЕ.
- (29а) **Държавите членки следва да обърнат специално внимание на трансграничните СЗЕ и да премахнат необоснованите пречки, конкретно свързани с тях, като дадат възможност на потребителите в държавите членки с ограничен капацитет да имат достъп до електроенергия, произведена в други региони, без дискриминация.**
- (30) Когато държавите членки решат да подкрепят публично финансирани [...] инвестиции **чрез [...],** схеми за пряко ценово подпомагане“[...] **в нови съоръжения** за [...] електроенергия с ниски въглеродни емисии от неизкопаеми горива, за да се постигнат целите на Съюза за декарбонизация, тези схеми следва да бъдат структурирани посредством двупосочни договори за разлика, така че в допълнение към гаранцията за приходите да включват ограничителен таван за пазарните приходи от съответните генериращи активи. **Като се има предвид, че задължението съгласно настоящия регламент следва да се прилага само за подпомагане на инвестиции в нови съоръжения за производство на електроенергия, държавите членки могат да решат да предоставят схеми за подпомагане под формата на двупосочни договори за разлика и за новите инвестиции, насочени към значително модернизиране на съществуващи съоръжения за производство на електроенергия или към значително увеличаване на техния капацитет или удължаване на жизнения им цикъл. [...]**

- (30a)** За да се гарантира правна сигурност и предвидимост, задължението за структуриране на схемите за директно подпомагане чрез двупосочни договори за разлика следва да се прилага само за договори по схеми за пряко ценово подпомагане за инвестиции в нови инсталации за генериране, сключени три години след датата на влизане в сила на настоящия регламент. Този преходен период следва да бъде пет години за офшорни хибридни активи, свързани с две или повече пазарни зони, поради сложността на тези проекти.“
- (30б)** Задължението за използване на двупосочни договори за разлика не засяга член 6, параграф 1 от Директива (ЕС) 2018/2001.
- (30в)** Въпреки че с настоящия регламент се изменя член 4, параграф 3, втора алинея от Директива (ЕС) 2018/2001, останалите разпоредби на член 4 от Директива (ЕС) 2018/2001, в които се определят принципите за изготвяне на схемите за подпомагане на енергията от възобновяеми източници, остават изцяло приложими.
- (31)** [...]Двупосочните договори за разлика биха гарантирали, че приходите на производителите, реализирани от нови инвестиции в генериране на електроенергия, които се ползват от публично подпомагане, стават по-независими от нестабилните цени на генерираната електроенергия от изкопаеми горива, което обикновено определя цената на пазара за ден напред.

(31a) Принципите на проектиране в съответствие с настоящия регламент следва да се прилагат за схемите за пряко ценово подпомагане под формата на двупосочни договори за разлика. При оценката на такива двупосочни договори за разлика съгласно правилата за държавна помощ Комисията следва да проверява съответствието с разпоредбите на правото на Съюза, които са неразривно свързани с правилата за държавна помощ, като например принципите за проектиране на двупосочните договори за разлика, съдържащи се в настоящия регламент. При изготвянето на тези двупосочни договори за разлика следва да се запазят стимулите за съоръжението за генериране на електроенергия да функционира и да участва ефективно на пазарите на електроенергия, по-специално за да бъдат взети предвид пазарните условия. В своята оценка Комисията следва да гарантира, че разработването на двупосочни договори за разлика не води до нарушаване на конкуренцията. Комисията следва по-специално да гарантира, че разпределението на приходите към предприятията не нарушава еднаквите условия на конкуренция на вътрешния пазар, по-специално в случаите, когато не може да се приложи конкурентна тръжна процедура. Двупосочните договори за разлика биха могли да варират по продължителност и да включват, наред с другото, основани на подаване на електроенергия договори за разлика с една или няколко цени на упражняване, минимална цена или договори за капацитет или критерии за разлика. Задължението за използване на двупосочни договори за разлика не се прилага за схемите за подпомагане, които не са пряко свързани с генерирането на електроенергия, напр. акумулиране, и които не използват пряко ценово подпомагане, напр. инвестиционна помощ под формата на предварително отпуснати безвъзмездни средства, данъчни мерки или зелени сертификати, наред с другото.

- (32) Въпреки това, доколкото ограничението за определяне на схеми за пряко ценово подпомагане под формата на двупосочни договори за разлика намалява видовете схеми за пряко ценово подпомагане, които държавите членки[...] **са в състояние** да приемат по отношение на възобновяемите енергийни източници, то следва да бъде ограничено до технологии с малък въглероден отпечатък, които не са свързани с изкопаеми горива, с ниски и стабилни експлоатационни разходи, и до технологии, които обикновено не осигуряват гъвкавост на електроенергийната система, като същевременно се изключват технологии, които са на ранен етап от внедряването им на пазара. Това е необходимо, за да се гарантира, че икономическата жизнеспособност на технологиите за генериране на електроенергия с високи пределни разходи не е застрашена, и за да се запазят стимулите на технологиите, които могат да предложат гъвкавост на електроенергийната система за оферирание на пазара на електроенергия въз основа на техните алтернативни разходи. Освен това ограничението за определяне на схеми за пряко ценово подпомагане под формата на двупосочни договори за разлика не следва да се прилага за нововъзникващи технологии, за които други видове схеми за пряко ценово подпомагане може да са в по-добра позиция да стимулират тяхното разпространение. Ограничението не следва да засяга възможното освобождаване за маломасабни инсталации и демонстрационни проекти съгласно [...] **Директива** (ЕС) 2018/2001 [...] и следва да отчита особеностите на общностите за енергия от възобновяеми източници в съответствие с [...] посочената директива.
- (33) С оглед на необходимостта да се предостави регулаторна сигурност [...] **за** производителите, задължението на държавите членки да прилагат схеми за пряко ценово подпомагане за генерирането на електроенергия под формата на двупосочни договори за разлика следва да се прилага само за [...] инвестиции [...] **в нови съоръжения за генериране** на електроенергия от източниците, посочени в съображението по-горе.

(34) Благодарение на ограничителния таван за пазарните приходи схемите за пряко ценово подпомагане под формата на двупосочни договори за разлика следва да осигурят допълнителен източник на приходи за държавите членки в периоди на високи цени на енергията. За да се смекчи допълнително въздействието на високите цени на електроенергията върху сметките за енергия на потребителите, държавите членки следва да гарантират, че приходите, събирани от производителите, които са обект на схеми за пряко ценово подпомагане под формата на двупосочни договори за разлика, **или паричната равностойност на тези приходи**, се прехвърлят на [...] **крайните клиенти [...]. Когато разпределят приходите между домакинствата, държавите членки следва по-специално да могат да отдават предпочитание на уязвимите клиенти. С оглед на по-широките ползи за клиентите, потребяващи електроенергия, произтичащи от инвестициите в енергия от възобновяеми източници, енергийна ефективност и внедряване на нисковъглеродна енергия, държавите членки следва също така да могат да използват приходите от двупосочните договори за разлика, или паричната равностойност на тези приходи, за да финансират инвестиции за намаляване на разходите за електроенергия за крайните клиенти и да използват тези приходи, или паричната равностойност на тези приходи, за финансиране на разходите по схемите за пряко ценово подпомагане.**[...]Преразпределението на приходите следва да се извършва по начин, който да гарантира, че [...] **клиентите** продължават да бъдат изложени до известна степен на въздействието на ценовия сигнал, така че да намалят потреблението си, когато цените са високи, или да го пренасочат към периоди на по-ниски цени (които обикновено са периоди с по-висок дял на електропроизводството от възобновяеми енергийни източници). **По-специално държавите членки следва да могат да вземат предвид потреблението в часовете извън пиковите часове, за да запазят стимулите за гъвкавост.** Държавите членки следва да гарантират, че еднаквите условия на конкуренция и конкуренцията между различните доставчици не са засегнати от преразпределението на приходите към крайните потребители на електроенергия. **Тези принципи не следва да бъдат задължителни за приходите, генерирани от договори по схеми за пряко ценово подпомагане, сключени преди датата на прилагане на задължението за използване на двупосочни договори за разлика.** Възможно е държавите членки да разпределят приходите от двупосочните договори за разлика, без това разпределение да представлява регулиране на цените на дребно съгласно член 5 от Директива (ЕС) 2019/944.

- (35) Освен това държавите членки следва да гарантират, че схемите за пряко ценово подпомагане, независимо от тяхната форма, не подкопават ефективното, конкурентно и ликвидно функциониране на пазарите на електроенергия, като запазват стимулите за производителите да реагират на сигналите на пазара, включително да спрат генерирането, когато цените на електроенергията са под техните експлоатационни разходи, а за крайните клиенти — да намалят потреблението, когато цените на електроенергията са високи. Държавите членки следва да гарантират, че схемите за подпомагане не представляват пречка за развитието на търговски договори, като например СЗЕ.
- (36) По този начин двупосочните договори за разлика и споразуменията за закупуване на електроенергия имат допълваща роля за напредъка на енергийния преход и за предоставянето на потребителите на ползите от възобновяемите енергийни източници и нисковъглеродната енергия. При спазване на изискванията, определени в [...] **настоящия регламент**, държавите членки следва да разполагат със свободата да решават кои инструменти да използват за постигане на целите си за декарбонизация. Чрез СЗЕ частните инвеститори допринасят за допълнително внедряване на енергия от възобновяеми източници и нисковъглеродна енергия, като същевременно фиксират ниски и стабилни цени на електроенергията в дългосрочен план. По същия начин, чрез двупосочни договори за разлика, същата цел се постига от публичноправни субекти от името на потребителите. За постигането на целите на Съюза за декарбонизация чрез внедряване на енергия от възобновяеми източници и нисковъглеродна енергия са необходими и двата инструмента, като същевременно се увеличават ползите от евтиното генериране на електроенергия за потребителите.

(37) Ускореното внедряване на възобновяеми енергийни източници изисква нарастваща наличност на решения за гъвкавост, за да се гарантира тяхното интегриране в мрежата и да се даде възможност на електроенергийната система и мрежа да се приспособят към променливостта на генерирането и потреблението на електроенергия в различни времеви хоризонти. **За да се насърчи гъвкавостта във връзка с неизкопаемите източници, регулаторните органи или други органи или субекти, определени от държава членка, следва периодично да оценяват необходимостта от гъвкавост в електроенергийната система въз основа на приноса на операторите на преносни и разпределителни системи и тази оценка следва да допълва докладването относно гъвкавостта на националните енергийни системи в съответствие с Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета²⁰.** При оценката на нуждите от гъвкавост на електроенергийната система следва да се вземат предвид всички съществуващи и планирани инвестиции, [...] включително съществуващи активи, които все още не са свързани към електроенергийната мрежа [...], в източници на гъвкавост, като например гъвкаво генериране на електроенергия, междусистемни връзки, реакция [...] на потреблението, акумулиране на енергия или производство на възобновяеми горива, с оглед на необходимостта от декарбонизация на енергийната система. Въз основа на това държавите членки следва да определят национална цел за гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници, като например реакция [...] на потреблението и акумулиране на енергия, която следва да бъде отразена и в техните интегрирани национални планове в областта на енергетиката и климата.

²⁰ Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1).

- (38) За да се постигне **индикативната** национална цел за гъвкавост във връзка с неизкопаеми горива, като например реакцията[...] на потреблението и нуждите от инвестиции в акумулиране на **енергия**, и **когато потребностите от гъвкавост не се задоволяват чрез премахване на пазарните пречки и чрез съществуващите инвестиции**, държавите членки могат да **прилагат схеми за подпомагане на гъвкавостта във връзка с неизкопаеми източници**, състоящи се от плащания за наличния капацитет за гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници. [...] [...]
- (39) [...]
- (40) [...]

(40a) Тъй като некоординираните механизми за осигуряване на капацитет могат да окажат значително въздействие върху вътрешния пазар на електроенергия, с пакета „Чиста енергия“ беше въведена всеобхватна рамка за по-добра оценка на необходимостта и за подобрява проектирането на механизмите за осигуряване на капацитет. Независимо от необходимостта от ограничаване на нарушенията на конкуренцията и вътрешния пазар, заедно с подходяща регулаторна рамка, механизмите за осигуряване на капацитет могат да играят важна роля за гарантиране на адекватността на ресурсите, по-специално по време на прехода към система без въглеродни емисии и за недостатъчно взаимосвързани енергийни системи. Поради това, въпреки че механизмите за осигуряване на капацитет вече не следва да се считат за крайна мярка, тяхната необходимост и структура следва периодично да се оценяват с оглед на променящата се регулаторна рамка и пазарните условия. Процедурата за приемане на механизми за осигуряване на капацитет обаче се оказва сложна. За да се разгледат потенциалните възможности за рационализиране и опростяване на процеса на кандидатстване за механизъм за осигуряване на капацитет, и за да се гарантира, че опасенията за адекватността могат да бъдат своевременно разрешени от държавите членки, като същевременно се осигури необходимият контрол за предотвратяване на вреди за вътрешния пазар, Комисията следва спешно да представи всеобхватен доклад за оценка на тези възможности. В този контекст Комисията следва да изиска от Агенцията да измени методиката за оценка на адекватността на европейските ресурси в съответствие с приложимия процес, по целесъобразност. След консултация с държавите членки, Комисията следва да представи предложения с оглед рационализиране и опростяване на процеса за оценка на механизмите за осигуряване на капацитет по целесъобразност най-късно 3 месеца след влизането в сила на настоящия регламент.

- (41) Присъединяването на нови инсталации за генериране и потребление, по-специално централи за енергия от възобновяеми източници, често е изправено пред забавяния в процедурите за присъединяване към електроенергийната мрежа. Една от причините за тези забавяния е липсата на разполагаема преносна способност на мрежата на мястото, избрано от инвеститора, което предполага необходимостта от разширяване или усилване на електроенергийната мрежа, за да се присъединят инсталациите към системата по безопасен начин. Ново изискване към операторите на електроенергийни системи, както на равнище пренос, така и на равнище разпределение, да публикуват и актуализират информация за разполагаемостта на преносна способност за връзка към мрежата в техните области на дейност би допринесло за вземането на решения от страна на инвеститорите въз основа на информацията за разполагаемостта на преносна способност за връзка към мрежата в рамките на системата и по този начин за необходимото ускоряване на внедряването на енергия от възобновяеми източници.
- (42) Освен това, за да се реши проблемът с дългите срокове за отговор на искания за присъединяване към електроенергийната мрежа, операторите на преносни и разпределителни системи следва да предоставят ясна и прозрачна информация на ползвателите на системата относно състоянието и обработването на техните искания за присъединяване. Операторите на преносни и разпределителни системи следва да [...] предоставят такава информация в срок от три месеца от подаването на искането.
- (43) По време на енергийната криза потребителите бяха изложени на изключително нестабилни цени на енергията на едро и имаха ограничени възможности за участие на енергийния пазар. Вследствие на това много домакинства са изправени пред трудности при плащането на сметките си. Уязвимите потребители и лицата в положение на енергийна бедност са най-тежко засегнати²¹, но домакинствата със средни доходи също са изложени на такива трудности. Поради това е важно да се актуализират правата и защитата на потребителите, като се даде възможност на потребителите да се възползват от енергийния преход, да се разграничат техните сметки за електроенергия от краткосрочните промени на цените на енергийните пазари и да се възстанови балансът по отношение на риска между доставчиците и потребителите.

²¹ Определени групи са изложени на по-голям риск да бъдат засегнати от енергийна бедност или са по-податливи на неблагоприятните последици от енергийната бедност, като например жените, хората с увреждания, възрастните хора, децата и лицата с малцинствен расов или етнически произход.

- (44) Потребителите следва да имат достъп до широк спектър от предложения, за да могат да избират договор в зависимост от нуждите си. Доставчиците обаче намалиха офертите си, договорите с фиксирана цена станаха твърде малко, а изборът на оферти стана ограничен. Потребителите следва винаги да имат възможност да избират финансово достъпен договор с фиксирана цена и фиксирани условия, а доставчиците не следва едностранно да променят условията преди изтичането на срока на договора. **Това не променя факта, че договорите с динамични цени продължават да бъдат от съществено значение и че нарастващото навлизане на възобновяеми енергийни източници може да помогне на потребителите да намалят сметките си за електроенергия. Държавите членки следва да могат да освобождават доставчиците, които предлагат само договори с динамична цена, от задължението да предлагат договори с фиксирана цена и фиксиран срок, при условие че това не оказва отрицателно въздействие върху конкуренцията и запазва достатъчен избор от договори с фиксирана цена и фиксиран срок.**
- (45) Когато доставчиците не гарантират, че техните електроенергийни портфейли са хеджирани в достатъчна степен, промените в цените на едро на електроенергията могат да ги изложат на финансов риск и да доведат до неплатежоспособност, като прехвърлят разходите върху потребителите и другите ползватели на мрежата. Поради това следва да се гарантира, че доставчиците са подходящо хеджирани, когато предлагат договори с фиксирана цена. Подходящата стратегия за хеджиране следва да отчита достъпа на доставчиците до собствената им генерирана електроенергия и нейната капитализация, както и тяхната експозиция на промените в пазарните цени на едро. **Наличието на подходящи стратегии за хеджиране може да се гарантира чрез общи правила, които се контролират, без да се извършва конкретен преглед на позициите или стратегиите на отделните доставчици. Стрес тестовете и изискванията за докладване на доставчиците биха могли да бъдат инструменти за оценка на стратегиите за хеджиране на доставчиците.**

(46) Потребителите следва да могат да избират доставчика, който им предлага цената и услугата, които най-добре отговарят на техните нужди. Напредъкът в технологиите за отчитане и индивидуално отчитане, съчетан с информационни и комуникационни технологии, означава, че понастоящем е технически възможно да има множество доставчици за един и същ обект. Ако желаят, клиентите следва да могат да използват тези възможности, за да изберат отделен доставчик, по-специално за електроенергия за захранването на уреди като термопомпи или електрически превозни средства, при които консумацията е особено висока или за които също така е предвидена възможност автоматично да променят консумацията си на електроенергия в отговор на ценовите сигнали. [...] **За тази цел клиентите следва да имат право да разполагат с повече от една точка на измерване и фактуриране, обхванати от единната точка на свързване за техните обекти, която да позволява различните уреди да бъдат измервани и доставяни отделно. Точките на измерване следва да бъдат ясно разграничени една от друга. Правилата за разпределяне на съпътстващите разходи следва да се определят на национално равнище. Някои интелигентни измервателни системи могат да бъдат пряко свързани с повече от една точка на измерване и следователно да дават възможност на клиентите едновременно да ползват повече от един договор за доставка на електроенергия. Доставчиците следва да носят отговорност за балансиране само по отношение на точките на измерване и фактуриране, до които[...] доставят. Освен това, чрез предоставянето на специални измервателни [...] решения, [...] които са прикрепени или вградени в устройства с гъвкави регулируеми товари, крайните клиенти могат да участват в други основани на стимули схеми за реакция на потреблението, които предоставят услуги за гъвкавост на пазара на електроенергия и на операторите на преносни и разпределителни системи. Като цяло тези договорености следва да допринесат за по-широкото използване на реакцията на потреблението и за оправомощаването на потребителите, което ще им позволи да имат по-голям контрол върху потреблението си на енергия и сметките си, като същевременно предоставят на електроенергийната система допълнителна гъвкавост, за да се справя с колебанията в товарите и енергоподаването.**

- (47) Поради нарастващата сложност на офертите за енергия и различните маркетингови практики потребителите често срещат трудности да разберат напълно това, за което подписват договор. По-специално липсва яснота относно начина на определяне на цената, условията за подновяване на договора, последиците от прекратяване на договора или причините за промяна на условията от страна на доставчика. Поради това доставчиците или участниците на пазара, извършващи агрегиране, следва да предоставят основната информация относно офертите за енергия по кратък и лесно разбираем начин преди подписването на договора.
- (48) За да се гарантира непрекъснатост на електроснабдяването на потребителите, **по-специално в случаи на [...] неплатежоспособност на доставчика, държавите членки следва [...] да прилагат режим на доставчик от последна инстанция. Следва да бъде възможно доставчик от последна инстанция [...] да се определи [...] преди или в момента на настъпване на неплатежоспособността на доставчика. Такъв доставчик от последна инстанция** може да бъде третиран като [...] доставчик на универсална услуга. [...] **Доставчик от последна инстанция** може да бъде отделът, който се занимава с продажби във вертикално интегрирано предприятие, което изпълнява и функциите на разпределение, при условие че отговаря на изискванията [...] на Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета²². Това обаче не предполага задължение за държавите членки да извършват доставки на определена фиксирана минимална цена. **Когато преди влизането в сила на настоящата директива държава членка вече е определила доставчик от последна инстанция чрез справедлива, прозрачна и недискриминационна процедура, не е необходимо да се провежда нова процедура за определяне на доставчика от последна инстанция.**

²² Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 125).

- (49) Споделянето на енергия може да създаде устойчивост срещу последиците от високите и нестабилни цени на пазара на едро върху сметките за енергия на потребителите, оправомощава по-широка група потребители, които иначе нямат възможност да станат активен клиент поради финансови или териториални ограничения, като например потребители в положение на енергийна бедност и уязвими потребители, и води до увеличаване на разпространението на енергия от възобновяеми източници чрез мобилизиране на допълнителни частни капиталови инвестиции и диверсифициране на начините на възнаграждение. С интегрирането на подходящи ценови сигнали и акумулиращи съоръжения споделянето на електроенергия може да спомогне за полагане на основите за оползотворяване на потенциала за гъвкавост на по-малките потребители.
- (50) Активните клиенти, които притежават, ползват на лизинг или наемат акумулиращо или генериращо съоръжение, следва да имат правото да споделят излишното производство **срещу заплащане или безплатно** и да оправомощават други потребители да станат активни или да споделят енергията от възобновяеми източници, генерирана или акумулирана от съвместно ползвани на лизинг, наети или притежавани съоръжения, пряко или чрез посредник от трета страна. **Всяко плащане за споделяне на излишното производство на определена цена може да бъде уредено пряко между активните клиенти или автоматизирано чрез платформа за търговия между партньори.** Споразумението за споделяне на енергия се основава или на частно договорно споразумение между активни клиенти, или е организирано чрез юридическо лице. Правен субект, който отговаря на критериите за общност за възобновяема енергия съгласно определението в Директива (ЕС) 2018/2001 [...]или за гражданска енергийна общност съгласно определението в Директива (ЕС) 2019/944 [...]може да споделя със своите членове електроенергията, генерирана от съоръжения, върху които има пълно право на собственост. Рамката за защита и оправомощаване за споделяне на енергия следва да обърне специално внимание на потребителите в положение на енергийна бедност и уязвимите потребители.

- (51) Споделянето на енергия позволява колективното потребление на автономно генерирана или акумулирана електроенергия, подавана в електроенергийната мрежа от повече от един съвместно действащи активни клиенти. Държавите членки следва да създадат подходяща инфраструктура на информационните технологии, за да се даде възможност за административно съгласуване в рамките на определен срок на **общото измерено потребление на даден клиент** с автономно генерирана или акумулирана енергия от възобновяеми източници, **която се приспада от общото потребление** за целите на изчисляването на енергийната съставяща в сметката за енергия, **издадена от доставчика на клиента, като по този начин сметката на клиента се намалява.** Производството от тези съоръжения следва да бъде разпределено между агрегираните товари профили на потребителите въз основа на постоянни, променливи или динамични методи за изчисление, които могат да бъдат предварително определени или договорени от активните клиенти. **Активните клиенти, участващи в споделянето на енергия, носят финансова отговорност за дисбалансите, които причиняват. Това не следва да засяга възможността активните клиенти да делегират своите задължения за балансиране на други участници на пазара. Всички права и задължения на потребителите, определени в настоящата директива, се прилагат за крайните клиенти, участващи в схеми за съвместно използване на енергия. От домакинствата с инсталирана мощност до 10,8 kW за единични домакинства и до 50 kW за многофамилни жилищни блокове обаче не следва да се изисква спазване на задълженията на доставчици.**
- (52) Уязвимите клиенти следва да бъдат защитени по подходящ начин от прекъсвания на електроснабдяването, като също така не следва да бъдат поставяни в положение, което ги принуждава да се изключат от мрежата. Ролята на доставчиците и на всички съответни национални органи за определяне на подходящи мерки както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, които следва да се предоставят на уязвимите клиенти за управление на тяхното потребление и разходите за енергия, продължава да бъде от съществено значение, включително чрез тясно сътрудничество със системите за социална сигурност.

(53) Публичните намеси при определянето на цените за електроснабдяване по принцип представляват нарушаваща пазара мярка. Поради това такива намеси могат да се извършват само като задължения за извършване на обществена услуга и подлежат на специфични условия. Съгласно тази директива регулираните цени са възможни за домакинства в положение на енергийна бедност и уязвими домакинства, включително под себестойността, а като преходна мярка — за домакинства и микропредприятия, **независимо дали има или няма криза на цените на електроенергията**. По време на криза, когато цените на едро и дребно на електроенергията се увеличават значително и това оказва отрицателно въздействие върху икономиката като цяло, на държавите членки следва да се разреши временно да разширят прилагането на регулираните цени и по отношение на МСП. На държавите членки следва временно да се разреши да определят, както по отношение на домакинствата, така и на МСП, регулирани цени под себестойността, при условие че това не води до нарушаване на конкуренцията между доставчиците и доставчиците са компенсирани за разходите за електроснабдяване под себестойността **по време на криза на цените на електроенергията**. Необходимо е обаче да се гарантира, че такова регулиране на цените е целенасочено и не създава стимули за увеличаване на потреблението. Следователно **временното удължаване на [...]** регулирането на цените следва да бъде ограничено до 80 % от медианното потребление на домакинствата, а за МСП — до 70 % от потреблението през предходната година. **Съветът, действайки по предложение на Комисията, следва да определи [...]** с решение за изпълнение кога е налице регионална или **обхващаща целия Съюз криза на цените на електроенергията**. **Преценката за това дали е налице такава ценова криза следва да се основава на сравнение с цените в условия на нормално функциониране на пазара и следователно да изключва въздействието на предишни кризи**. В решението [...] следва също така да се уточни валидността на определянето, по време на което се прилага временното удължаване на регулираните цени, което може да бъде за срок до една година. **Когато продължават да бъдат изпълнени условията, за да се счита, че е налице регионална или обхващаща целия Съюз криза на цените на електроенергията, Съветът следва да има възможност, по предложение на Комисията, [...] да удължи срока на действие на решението за изпълнение**. Предоставянето на изпълнителни правомощия на Съвета отчита по подходящ начин политическия характер на решението за задействане на разширените възможности за публична намеса при определянето на цените за доставка на електроенергия, което изисква деликатно балансиране на различните политически съображения, както и хоризонталните последици на подобно решение за държавите членки. [...]

- (53a)** Таванът на приходите за подпределни енергоносители, въведен в членове 6—8 и член 10 от Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета, в някои случаи предостави подходящ източник на приходи, който държавите членки използват, за да смекчат въздействието на високите цени на електроенергията в сметките на потребителите. Настоящият регламент предоставя инструменти, които също ще облекчат потребителите във времена на високи цени на електроенергията; докато държавите членки въведат тези инструменти, те следва също така да могат да прилагат таван на приходите за подпределни енергоносители до 30 юни 2024 г. Този таван на приходите следва да подлежи на условия, съответстващи на приложимите съгласно Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета. За оценяването на прилагането на такъв таван на приходите, Комисията следва да изготви доклад до Парламента и Съвета.
- (53аа)** Доколкото която и да било от мерките, предвидени в настоящия регламент, представлява държавна помощ, разпоредбите относно тези мерки не засягат прилагането на членове 107 и 108 от ДФЕС. Комисията е компетентна да оценява съвместимостта на държавната помощ с вътрешния пазар.

(53б) Тъй като Естония, Латвия и Литва все още не са синхронизирани с европейската електроенергийна система, те са изправени пред много специфични предизвикателства при организирането на балансиращите пазари и пазарното възлагане на допълнителни услуги. Въпреки че синхронизацията е в напреднал стадий, едно от критичните предварителни условия за стабилна синхронна експлоатация на системата е наличието на достатъчни резерви за балансираща мощност за регулиране на честотата. Тъй като обаче зависят от руската синхронна зона за управление на честотата, прибалтийските държави все още не са били в състояние да развият собствен функциониращ балансиращ пазар. Руската агресивна война срещу Украйна значително увеличи риска за сигурността на доставките, произтичащ от липсата на собствени балансиращи пазари.

Поради това изискванията на член 6, параграфи 9, 10 и 11 от Регламент (ЕС) 2019/943 и на член 41, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията, които са предназначени да се прилагат за съществуващите балансиращи пазари, все още не отразяват положението в Естония, Латвия и Литва, по-специално тъй като развитието на балансиращия пазар изисква време и нови инвестиции в балансиращ капацитет. Поради това Естония, Латвия и Литва следва, независимо от тези изисквания, да имат право да сключват по-дългосрочни договори за осигуряване на балансиращ капацитет през преходен период.

(53ба) Естония, Латвия и Литва следва също да бъдат освободени от изискванията на някои разпоредби на член 40, параграф 4 и член 54, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/944, доколкото това е необходимо, за да се гарантира сигурността на системата през преходен период.

(53в) Преходните периоди за Естония, Латвия и Литва следва постепенно да бъдат премахнати във възможно най-кратък срок след синхронизирането и да се използват за разработване на подходящи пазарни инструменти, предлагащи краткосрочни балансиращи резерви и други незаменими допълнителни услуги, и следва да бъдат ограничени до времето, необходимо за този процес.

- (53г) Предвижда се прибалтийските държави да бъдат синхронизирани със синхронната зона на континентална Европа чрез един двоен електропровод, свързващ Полша и Литва. При синхронизирането капацитетът на този електропровод ще трябва да бъде до голяма степен поддържан с цел осигуряване на надеждност в случай на неочаквано прекъсване на прибалтийската система и произтичащите от това непредвидени отклонения. Операторите на преносни системи следва да продължат да предлагат максимален капацитет за трансгранична търговия в съответствие с ограниченията, свързани с експлоатационната сигурност, и като отчитат възможните непредвидени ситуации в полската и литовската система, включително тези, произтичащи от прекъсвания на линиите за постоянен ток с високо напрежение (ПТВН) или от изключване на прибалтийските държави от синхронната зона на континентална Европа. Специфичното положение на тази междусистемна връзка следва да бъде взето предвид при изчисляването на общия капацитет и извънредните ситуации съгласно член 16, параграф 8 от Регламент (ЕС) 2019/943.**
- (53д) Като се има предвид, че кипърската преносна система не е свързана с нито една държава членка, Кипър е изправен пред много специфични предизвикателства при организирането на балансиращите пазари и пазарното възлагане на допълнителни услуги. Кипър следва да бъде освободен от изискванията на член 40, параграф 4 и член 54, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/944, доколкото това е необходимо, за да се гарантира сигурността на системата през преходен период, а именно докато кипърската преносна система бъде свързана с други държави членки чрез междусистемни връзки.**

(53e) В подкрепа на целите за опазване на околната среда в член 22, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета се определят изисквания относно допустимите стойности на емисиите на CO₂ за механизмите за осигуряване на капацитет. По време на прехода си към система без въглеродни емисии и след енергийната криза обаче държавите членки, прилагащи механизми за осигуряване на капацитет, които са били одобрени преди влизането в сила на настоящия регламент, могат по изключение и като крайна мярка да дерогират от тези допустими стойности на емисиите на CO₂ за ограничен период от време. Тази дерогация обаче следва да бъде ограничена до съществуващите производствени мощности, които са започнали търговско производство преди 4 юли 2019 г., т.е. преди влизането в сила на пакета „Чиста енергия“. В случай че предходните процедури за възлагане на обществена поръчка, при които са били спазени ограниченията за емисии на CO₂, не са довели до необходимия капацитет, за да се отговори на идентифицираното опасение за адекватността, на държавите членки следва да бъде разрешено да организират допълнителна процедура за възлагане на обществена поръчка, която отговаря на всички изисквания по глава IV от Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета, с изключение на изискванията относно допустимите стойности на емисиите на CO₂, и само за количеството капацитет, необходимо, за да се отговори на идентифицираните опасения за адекватността. Производственият капацитет, който не отговаря на допустимите стойности на емисиите на CO₂, не следва да бъде възлаган за период, по-дълъг от една година. Това прилагане не се извършва в ущърб на плановете за декарбонизация, предвидени от държавите членки.

(53 ж) Механизмите за осигуряване на капацитет следва да бъдат отворени за участието на всички ресурси, които са в състояние да осигурят изискваните технически характеристики, включително газовите електроцентрали, при условие че отговарят на пределната стойност на емисиите, посочена в член 22, параграф 4.

- (54) Мерките, предвидени в [...] **настоящия** регламент, също така не засягат прилагането на Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета²³, Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета²⁴ и Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета²⁵.
- (55) Регламент (ЕС) 2019/942 на Европейския парламент и на Съвета²⁶, Регламент (ЕС) 2019/943 [...], Директива (ЕС) 2019/944 [...] и Директива (ЕС) 2018/2001 [...] следва да бъдат съответно изменени.
- (56) Доколкото целите на настоящия регламент, **а именно да се подобри структурата на интегрирания пазар на електроенергия, и по-специално да се предотвратяват неоправдано високи цени на електроенергията**, не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки, а могат да бъдат постигнати по-добре на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в посочения член, настоящият регламент не надхвърля необходимото за постигане на тези цели,

[...] **ПРИЕХА НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:**

Член 1

Изменения на Регламент (ЕС) 2019/943 [...]

Регламент (ЕС) 2019/943 се изменя, както следва:

- 1) Член 1 се изменя, както следва:

²³ Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО и на Директива 2011/61/ЕС (ОВ L 173, 12.6.2014 г., стр. 349).

²⁴ Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2016 г. относно индекси, използвани като бенчмаркове за целите на финансови инструменти и финансови договори или за измерване на резултатите на инвестиционни фондове, и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС и на Регламент (ЕС) № 596/2014 (ОВ L 171, 29.6.2016 г., стр. 1).

²⁵ Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета на 4 юли 2012 г. относно извънборсовите деривати, централните контрагенти и регистрите на трансакции (ОВ L 201, 27.7.2012 г., стр. 1).

²⁶ Регламент (ЕС) 2019/942 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. за създаване на Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 22).

а) буква б) се заменя със следното:

„б) определи основните принципи за добре функциониращи интегрирани електроенергийни пазари с оглед да се позволи недискриминационен достъп до пазара за всички доставчици на ресурси и клиенти, потребяващи електроенергия, да се позволи развитието на форуърдни пазари на електроенергия, за да се даде възможност на доставчиците и потребителите да извършват хеджиране или да се защитават срещу риска от бъдеща нестабилност на цените на електроенергията, да се предоставят повече права на потребителите, да се осигури конкурентоспособността на световния пазар, да се повиши гъвкавостта чрез реакция на потреблението, акумулиране на енергия и други решения за гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници, да се гарантира енергийна ефективност, да се улесни агрегирането на разпределеното търсене и предлагане, както и да се даде възможност за пазарна и секторна интеграция и заплащане на пазарен принцип на електроенергията, генерирана от възобновяеми източници;“

б) добавя се следната буква:

„д) подкрепи дългосрочните инвестиции в генерирането на енергия от възобновяеми източници и осигури възможност на потребителите да намалят зависимостта на сметките си за енергия [...]от колебанията на краткосрочните пазарни цени на електроенергията, по-специално цените на изкопаемите горива в средносрочен и дългосрочен план.“

2) В член 2 се добавят следните точки:

- „72) „час на върхово натоварване“ означава час[...], **през който въз основа на прогнозите на операторите на преносни системи и, когато е приложимо, номинираните оператори на пазара на електроенергия, брутното потребление на електроенергия [...]**или **цената на едро на електроенергията за ден напред се очаква да бъде най-високо (висока)**, като се вземе предвид междузоновият обмен;
- 73) „ограничаване на върховото потребление“ означава способността на участниците на пазара да намалят потреблението на електроенергия в часовете на върхово натоварване [...] **по искане на** оператора на преносната система;
- 74) „продукт за ограничаване на върховото потребление“ означава пазарен продукт, чрез който участниците на пазара могат да предоставят на операторите на преносни системи ограничаване на върховото потребление;
- 75) „виртуален център“ означава нефизически регион, обхващащ повече от една пазарна зона, за който [...] е определена **референтна** цена при прилагане на методика;
- 76) „двупосочен договор за разлика“ означава договор, който се подписва между оператор на генериращо съоръжение за електроенергия и контрагент, обикновено публичен субект, и който осигурява както защита на минималното възнаграждение, така и ограничение на прекомерното възнаграждение; [...]

- 77) „споразумение за закупуване на електроенергия“ или „СЗЕ“ означава договор, по силата на който физическо или юридическо лице се съгласява да купува електроенергия от производител на електроенергия на пазарен принцип;
- 78) [...]
- 79) „специален [...]измервателен уред“ означава уред[...], **свързан** със или вграден в актив, който [...]предоставя услуги за реакция на потреблението или за гъвкавост на пазара на електроенергия или на оператори на преносни и разпределителни системи;
- 80) „гъвкавост“ означава способността на дадена електроенергийна система да се адаптира към променливостта на моделите на генериране и потребление и разполагаемостта на електроенергийната мрежа в съответните пазарни срокове.”

2а) **В член 2 следната точка се изменя, както следва:**

„механизъм за осигуряване на капацитет“ означава мярка, с която да се осигури постигането на необходимото равнище на адекватност на ресурсите чрез възнаграждение за предоставянето на ресурси на разположение с изключение на мерки, отнасящи се за спомагателни услуги или управление на претоварването;

3) Член 7 се изменя, както следва:

а) параграф 1 се заменя със следното:

„1. Операторите на преносни системи и НОПЕ или субект, определен от тях, организират съвместно управлението на интегрираните пазари за ден напред и в рамките на деня в съответствие с Регламент (ЕС) 2015/1222. Операторите на преносни системи и НОПЕ си сътрудничат на равнището на Съюза или, когато това е по-уместно, на регионално ниво, за да увеличат максимално ефикасността и ефективността на търговията с електроенергия в Съюза за ден напред и в рамките на деня. Задължението за сътрудничество не засяга прилагането на правото на Съюза в областта на конкуренцията. По отношение на своите функции във връзка с търговията с електроенергия операторите на преносни системи и НОПЕ, **или субект, определен от тях**, подлежат на регулаторен надзор от регулаторните органи съгласно член 59 от Директива (ЕС) 2019/944 и от ACER съгласно членове 4 и 8 от Регламент (ЕС) 2019/942.”

б) параграф 2 се изменя, както следва:

і) буква в) се заменя със следното:

„в) максимално увеличават възможностите за всички участници на пазара да участват в междузоновата и вътрешнозоновата търговия по недискриминационен начин и възможно най-близо до реално време във всички пазарни зони и в техните рамки; “

ii) вмъква се следната буква ва):

„ва) са организирани по такъв начин, че да се гарантира споделянето на ликвидност между всички НОПЕ, както за междузоновата, така и за вътрешнозоновата търговия[...] по всяко време между тях, включително след затварянето на пазара за сделки с междузонова преносна способност в рамките на деня. По-специално НОПЕ подават всички нареждания за продукти за ден напред и в рамките на деня към единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня до последния момент, в който търговията за ден напред или в рамките на деня е разрешена в дадена пазарна зона. НОПЕ не организират търговията с продукти за ден напред и в рамките на деня извън единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня. Това задължение се прилага за НОПЕ и, когато е целесъобразно, за предприятията, които пряко или непряко упражняват контрол или всякакви права върху НОПЕ, както и за предприятията, които пряко или непряко упражняват контрол върху или са контролирани от НОПЕ.“

4) Вмъкват се следните членове [...]:

„ Член 7а

Продукт за ограничаване на върховото потребление

1. **Когато е обявена регионална или обхващаща целия Съюз криза на цените на електроенергията в съответствие с член 66а от Директива (ЕС) 2019/944, и без да се засягат разпоредбите на член 40, параграфи 5 и [...] 6 от тази директива, държавите членки могат да разрешат на системните оператори [...] да възлагат обществени поръчки за продукти за ограничаване на върховото потребление, за да се постигне намаляване на потреблението на електроенергия [...] в часове на върхово натоварване. Тези обществени поръчки се ограничават до срока, определен в решението, прието съгласно член 66а, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/944.**

2. [...] Операторите на системи, които желаят да възложат обществена поръчка за продукт за ограничаването на върховото потребление, представят на регулаторния орган на съответната държава членка предложение, в което се определят оразмеряване и условия по отношение на възлагането на обществена поръчка **и задействането** на продукта за ограничаването на върховото потребление. Предложението на оператора на преносна система отговаря на следните изисквания:
- а) оразмеряването на продукта за ограничаване на върховото потребление се основава на анализ на необходимостта от допълнителна услуга за гарантиране на сигурност на електроснабдяването [...], **въздействието му върху пазара и очакваните разходи и ползи от него**. При оразмеряването се вземат предвид прогнозата за потреблението, прогнозата за електроенергията, генерирана от възобновяеми енергийни източници [...], прогнозата за други източници на гъвкавост в системата **и въздействието на цените на едро на избегнатото разпределяне**. Оразмеряването на продукта за ограничаване на върховото потребление се ограничава, за да се гарантира, че **прогнозните разходи не надвишават очакваните ползи от продукта**[...];
 - б) възлагането на обществена поръчка за продукт за ограничаване на върховото потребление се основава на обективни, прозрачни, недискриминационни критерии и се ограничава до реакция на потреблението;
 - в) възлагането на обществена поръчка за продукта за ограничаване на върховото потребление се извършва чрез [...] конкурентна тръжна процедура [...], **която може да бъде непрекъсната**, като подборът се основава на най-ниските разходи за изпълнение на предварително определени технически и екологични критерии;

- г) договорите за продукт за ограничаване на върховото потребление не се сключват повече от [...] **една седмица** преди неговото задействие[...];
 - д) задействието на продукта за ограничаване на върховото потребление не трябва да намалява междузоновата преносна способност;
 - е) задействието на продукта за ограничаване на върховото потребление се извършва [...] преди или в рамките на пазара за ден напред и [...] **може да се извърши въз основа на предварително определена цена на електроенергията**;
 - ж) продуктът за ограничаване на върховото потребление не трябва да предполага започване на генериране **от изкопаеми горива** след точката на измерване.
3. Действителното намаляване на потреблението в резултат на задействието на продукт за ограничаване на върховото потребление се измерва спрямо базова стойност, отразяваща очакваното потребление на електроенергия без задействие на продукта за ограничаване на върховото потребление. **Когато оператор** на преносна система [...] **решава да закупи продукт за ограничаване на върховото потребление в съответствие с параграф 1**, той разработва базова методика, като се консултира с участниците на пазара, и я представя на регулаторния орган.
4. Регулаторните органи одобряват предложението на операторите на преносни системи, които желаят да възложат обществена поръчка за продукт за ограничаване на върховото потребление, и базовата методика, представена в съответствие с параграфи 2 и 3, или изискват от операторите на преносни системи да изменят предложението, когато то не отговаря на изискванията, посочени в тези параграфи.

Член 76

Специален[...] измервателен уред

1. [...] **При получаване на разрешение от крайния клиент операторите на преносни системи и на операторите на разпределителни системи [...] могат да използват данни от специални [...] измервателни уреди за осигуряване на наблюдаемост и уреждане на отношенията по услугите за реакция на потреблението и гъвкавост, включително от системи за акумулиране.**

 2. **Когато даден краен клиент не разполага с монтиран интелигентен измервателен уред или когато интелигентният измервателен уред на краен клиент не предоставя необходимите данни за предоставяне на услуги за реакция на потреблението или за гъвкавост, включително чрез независим доставчик на агрегирани услуги, операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи приемат данните от специалния измервателен уред, ако има такъв, за уреждане на отношенията по услугите за реакция на потреблението и гъвкавост, включително от системи за акумулиране, и не дискриминират този краен клиент при възлагането на обществени поръчки за услуги за гъвкавост. Това задължение се прилага при установяването и при спазване на правилата и изискванията, установени от държавите членки съгласно параграф 3.**
- [...]3. Държавите членки установяват изисквания за процес на валидиране на данните от специални [...] измервателни уреди, за да се провери и гарантира качеството на съответните данни.“;

5) Член 8 се изменя, както следва:

а) параграф 1 се заменя със следното:

„1. „НОПЕ позволяват на участниците на пазара да търгуват с енергия възможно най-близо до реално време и поне до момента на затварянето на пазара за сделки с междузонова преносна способност в рамките на деня. До 1 януари 2026 г.[...] времето на затваряне на пазара за сделки с междузонова преносна способност в рамките на деня е най-рано 30 минути преди реалното време. Регулаторният орган на дадена държава членка може, по искане на съответния оператор на преносна система, да предостави дерогация от изискването по първа алинея до 1 януари 2029 г. Такова искане се подава до съответния регулаторен орган и включва:

а) оценка на въздействието, която показва необходимостта от дерогация въз основа на риск за сигурността на доставките и като се взема предвид обратната информация от участниците на пазара и НОПЕ, и б) план за действие за съкращаване на времето за затваряне на пазара за сделки с междузонова преносна способност в рамките на деня на 30 минути не по-късно от 1 януари 2029 г.

Регулаторният орган може, по искане на съответния оператор на преносна система, да предостави допълнителна дерогация от изискването по първа алинея най-много за три години, считано от изтичането на срока, посочен във втора алинея. Искането от оператора на преносна система се подава до националния регулаторен орган на подалия искането оператор на преносна система, ЕМОПС за електроенергия и ACER не по-късно от 1 януари 2028 г. и включва:

а) нова оценка на въздействието, която обосновава необходимостта от допълнителна дерогация въз основа на рисковете за сигурността на доставките, като се взема предвид обратната информация от участниците на пазара и НОПЕ,

б) преразгледан план за действие за съкращаване на времето за затваряне на пазара за сделки с междузонова преносна способност в рамките на деня до 30 минути до датата, за която се иска удължаване, и не по-късно от датата, поискана за дерогацията.

ACER издава становище относно трансграничното въздействие на допълнителна дерогация, както е посочено в трета алинея, в срок от 6 месеца от получаването на искане за такава допълнителна дерогация. Съответният регулаторен орган взема предвид тези становища, преди да вземе решение по искане за допълнителна дерогация.“

б) параграф 3 се заменя със следното:

„3. „НОПЕ предоставят продукти за търгуване на пазарите за ден напред и в рамките на деня, които са достатъчно малки по размер – с минимален размер на офертата 100 kW или по-малко, за да дават възможност за ефективно участие за реакция на потреблението, акумулиране на енергия и използване на маломощабни възобновяеми енергийни източници, включително пряко участие от клиентите.“

б) Член 9 се заменя със следното:

„ Член 9

Форуюрдни пазари

„1. [...] Структурата на форуърдния пазар на Съюза се основава на регионални виртуални центрове, подкрепени най-малко от дългосрочни права за пренос, предоставени от операторите на преносни системи [...], които позволяват хеджиране на ценовия риск между пазарните зони.

2. 24 месеца след [влизането в сила на настоящия регламент] Комисията, след приключване на оценка на въздействието, приема акт за изпълнение в съответствие с член 59, с който се установява структурата, посочена в параграф 1. Този акт за изпълнение по-специално:

- а) **включва методика за определяне на географския обхват на регионалните виртуални центрове [...], включително пазарните зони, съставляващи тези центрове, с цел максимално увеличаване на ценовата взаимовръзка между референтните цени и цените на пазарните зони, съставляващи виртуални центрове;**
- б) **включва методика за изчисляване на референтните цени за регионалните виртуални центрове [...]** с цел максимално увеличаване на взаимовръзката между референтната цена и цените на пазарните зони, съставляващи **регионален виртуален център**; тази методика се [...] основава на предварително определени обективни критерии;

- в) включва определение за финансови дългосрочни права за пренос [...] между пазарните зони [...] и регионалните виртуални центрове [...] като **финансови задължения**, за да се даде **възможност на участниците на пазара да хеджират своята експозиция на положителни и отрицателни ценови спредове, включително по отношение на обемите и падежите**;
- г) увеличава максимално възможностите за търговия с продукти за хеджиране, отнасящи се до **регионалните виртуални центрове за форуърдния пазар**, както и за дългосрочни права за пренос от пазарните зони до **регионалните виртуални центрове**; и
- д) **уточнява начина, по който единната платформа за разпределяне, посочена в параграф 3, осигурява разпределяне и улеснява търговията с дългосрочни права за пренос.**

2. [...]

3. Единната платформа за разпределяне, създадена в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/1719, **служи като структура, която осигурява разпределянето и улеснява търговията с дългосрочни права за пренос от името на операторите на преносни системи. Тя има правна форма, както е посочено в приложение II към Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета²⁷.**

²⁷ Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 г. относно някои аспекти на дружественото право (ОВ L 169, 30.6.2017 г., стр. 46).

4. [...]

5. Когато регулаторен орган счита, че няма достатъчно възможности за хеджиране за участниците на пазара, и след консултация със съответните компетентни органи на финансовите пазари, в случай че форуърдните пазари се отнасят до финансовите инструменти, определени в член 4, параграф 1, [...] **точка 15 от Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета**²⁸, той може да изиска от енергийните борси или операторите на преносни системи да приложат допълнителни мерки, като например дейности по поддържане на пазара, за подобряване на ликвидността на форуърдния пазар. [...]

²⁸ **Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО и на Директива 2011/61/ЕС (ОВ L 173, 12.6.2014 г., стр. 349).**

6. При спазване на правото на Съюза в областта на конкуренцията и на Директива 2014/65/ЕС и регламенти (ЕС) 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета²⁹ и 600/2014 на Европейския парламент и на Съвета³⁰, пазарните оператори могат да разработват форуърдни продукти за хеджиране, включително дългосрочни форуърдни продукти за хеджиране, за да предоставят на участниците на пазара, включително собствениците на съоръжения за генериране на електроенергия, използващи възобновяеми енергийни източници, подходящи възможности за хеджиране на финансови рискове срещу колебания на цените. Държавите членки не изискват тази дейност по хеджиране да бъде ограничена до сделки в рамките на държава членка или пазарна зона.

²⁹ Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета на 4 юли 2012 г. относно извънборсовите деривати, централните контрагенти и регистрите на трансакции (ОВ L 201, 27.7.2012 г., стр. 1).

³⁰ Регламент (ЕС) № 600/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 (ОВ L 173, 12.6.2014 г., стр. 84)“.

(7) Член 18 се изменя, както следва:

а) параграф 2 се заменя със следното:

„2. Методиките относно тарифите отразяват фиксираните цени на операторите на преносни и разпределителни системи и разглеждат както капиталовите, така и експлоатационните разходи, за да се осигурят подходящи стимули за операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително предварителни инвестиции, да се повиши ефективността, включително енергийната ефективност, да се насърчат интеграцията на пазара, **интеграцията на енергията от възобновяеми източници** и сигурността на електроснабдяването, да се подкрепят използването на услуги за гъвкавост, ефективните **и своевременни** инвестиции, включително решения за оптимизиране на съществуващата електроенергийна мрежа и за улесняване на **гъвкавостта във връзка с неизкопаеми източници, в т.ч.** реакцията на потреблението и **акумулирането на енергия**, съответните научноизследователски дейности, както и да се улеснят иновациите в интерес на потребителите в области като цифровизацията, услугите за гъвкавост и междусистемната свързаност“;

б) параграф 8 се заменя със следното:

„8. Методиките за определяне на тарифите за пренос и разпределение предоставят стимули на операторите на преносни и разпределителни системи за постигане на икономически най-ефективна експлоатация и развитие на техните системи, включително посредством възлагане на обществени поръчки за услуги. За тази цел регулаторните органи признават съответните разходи за допустими, включват тези разходи в тарифите за пренос и разпределение и въвеждат **по целесъобразност** цели за ефективност, за да предоставят стимули на операторите на преносни и разпределителни системи да повишават ефективността в своите мрежи, включително посредством енергийната ефективност, използване на услуги за гъвкавост и разработване на интелигентни електроенергийни мрежи и интелигентни измервателни системи.“

в) параграф 9, буква е) се заменя със следното:

„е) методите за осигуряване на прозрачност в определянето и структурата на тарифите, включително предварителни инвестиции;“

г) в параграф 9 се добавя следната буква[...]:

„и) стимули за ефективни инвестиции в мрежи, включително за ресурси за гъвкавост и гъвкави договори за присъединяване.“

(8) В член 19 параграф 2 се изменя, както следва:

а) буква б) се заменя със следното:

„б) поддържане или увеличаване на междузоновата преносна способност чрез оптимизиране на използването на съществуващите междусистемни връзки посредством координирани коригиращи действия, където е приложимо, или покриване на разходи, произтичащи от мрежови инвестиции, свързани с намаляване на претоварването на междусистемните връзки; или“

б) добавя се следната буква [...]:

„в) компенсиране на операторите на разположени в морето електроцентрали за **електроенергия от възобновяеми източници**, в дадена морска пазарна зона, **пряко свързана с две или повече пазарни зони**, ако достъпът до взаимосвързаните пазари е бил намален по такъв начин, **че води до ситуация, в която операторът на електроцентрала, разположена в морето, не е в състояние да изнесе на пазара своята способност за генериране на електроенергия, и когато е приложимо, до съответно намаление на цените в морската пазарна зона, в сравнение със ситуацията без намаляване на капацитета. Компенсацията се прилага, когато един или повече оператори на преносни системи не са [...] предоставили капацитета [...], договорен в договора за присъединяване по междусистемната връзка, или не са предоставили капацитета в елементите на мрежата от критично значение [...] съгласно правилата за изчисляване на преносната способност в член 16, параграф 8 от Регламент (ЕС) 2019/943. На годишна основа тази компенсация не надвишава общите приходи от претоварване, генерирани по междусистемните връзки между съответните пазарни зони [...].“**

(9) Въмква се [...]следната глава:

„ Глава IIIa

Специфични стимули за инвестиции за постигане на целите на Съюза за декарбонизация

Член 19а

Споразумения за закупуване на електроенергия

1. **Без да се засяга Директива (ЕС) 2018/2001**, държавите членки улесняват разпространението на [...] споразуменията за закупуване на електроенергия (СЗЕ), **включително чрез премахване на необоснованите пречки и непропорционалните или дискриминационни процедури или такси**, с цел да се осигури **предвидимост на цените и [...]** да се постигнат целите, определени в техните интегрирани национални планове в областта на енергетиката и климата по отношение на измерението „**Декарбонизация**“ [...], посочено в член 4, буква а) от Регламент (ЕС) 2018/1999, като същевременно запазват конкурентни и ликвидни пазари на електроенергия.
2. Държавите членки гарантират, че са налице инструменти [...] за намаляване на финансовите рискове, свързани с неизпълнение на задължението за плащане от страна на изкупвач в рамките на СЗЕ, и че те са достъпни за клиентите, които се сблъскват с пречки за навлизане на пазара на СЗЕ и не изпитват финансови затруднения. **Тези инструменти могат да включват, но не се ограничават до гарантирани от държавата гаранционни схеми по пазарни цени, частни гаранции или инструменти, обединяващи търсенето на СЗЕ, в съответствие с приложимото право на Съюза.** [...] За тази цел държавите членки [...] **могат да вземат предвид съответните инструменти [...]** на равнището на Съюза. Държавите членки [...] **могат да определят кои категории клиенти са обхванати от тези инструменти**, като прилагат недискриминационни критерии.
3. **Без да се засягат членове 107 и 108 от ДФЕС, ако [...]** дадена [...] гаранционна схема за СЗЕ се подкрепя от държавата [...] **членка**, тя включва разпоредби за избягване на намаляването на ликвидността на пазарите на електроенергия и не предоставя подкрепа за закупуването на електроенергия от изкопаеми горива.

4. [...] Схемите за **подпомагане** на електроенергията от възобновяеми източници [...] позволяват участието на проекти, които запазват част от електроенергията за продажба чрез СЗЕ или други пазарни договорености.
5. **При разработването на тези схеми за подпомагане държавите членки** [...] се стремят да използват критерии за оценка, за да стимулират **оферентите да улесняват** достъпа [...] до пазара на СЗЕ за [...] клиентите, които са изправени пред пречки за **навлизане на пазара, при условие че това не оказва отрицателно въздействие върху конкуренцията на пазара**. По-специално тези критерии за оценка могат да отдават предпочитание на оференти, които представят подписано СЗЕ или ангажимент за подписване на СЗЕ за част от генерираната електроенергия по проекта от един или няколко потенциални купувачи, които са изправени пред пречки за навлизане на пазара на СЗЕ.

[...]6. В СЗЕ се определя пазарната зона на доставка и отговорността за осигуряване на права за междузонов пренос в случай на промяна на пазарна зона в съответствие с член 14.

[...]7. В СЗЕ се определят условията, при които клиентите и производителите могат да се оттеглят от СЗЕ, като например всички приложими такси за напускане и срокове на предизвестие, [...] в **съответствие** с правото на Съюза в областта на конкуренцията.

Член 196

Схеми за пряко ценово подпомагане **под формата на двупосочни договори за разлика** за [...] инвестиции [...]

1. Схемите за пряко ценово подпомагане за [...] **инвестиции в нови съоръжения за генериране на електроенергия** за генериране на енергия от от източниците, изброени в параграф 2, са под формата на [...] двупосочни **договори за разлики**. [...]

Първа алинея се прилага за договорите по схеми за пряко ценово подпомагане за инвестиции в нови инсталации за генериране на електроенергия, сключени, считано от три години след [датата на влизане в сила на настоящия регламент]. За проекти за хибридни активи, разположени в морето, свързани с две или повече пазарни зони, преходният период е пет години след [датата на влизане в сила на настоящия регламент].

Участниците на пазара участват доброволно в схемите за пряко ценово подпомагане под формата на двупосочни договори за разлика.

- 1а. **Всички схеми за пряко ценово подпомагане под формата на двупосочни договори за разлика са изготвяни така, че:**
 - а) **да се запазят стимулите за съоръжението за генериране на електроенергия да функционира и да участва ефективно на пазарите на електроенергия, по-специално за да бъдат взети предвид пазарните условия.**

- б) да се предотврати нарушаващият ефект на схемата за подпомагане върху решенията относно експлоатацията, разпределянето и поддръжката на съоръжението за генериране на електроенергия или върху тържното поведение на пазарите за ден напред, в рамките на деня, пазарите на спомагателни услуги и балансиращите пазари;**
 - в) да се гарантира, че равнището на защита на минималното възнаграждение и на ограничителния таван на прекомерното възнаграждение са приведени в съответствие с разходите за новата инвестиция и пазарните приходи, да се гарантира дългосрочната икономическа жизнеспособност на съоръжението за генериране на електроенергия, като същевременно се избягва свръхкомпенсация;**
 - г) да се избягват неоправдани нарушения на конкуренцията и търговията на вътрешния пазар, по-специално чрез определяне на размера на възнагражденията чрез конкурентна тръжна процедура, която да е открита, ясна, прозрачна и недискриминационна. В случаите, когато не може да се проведе конкурентна тръжна процедура, договорите за разлика — и приложимите цени на упражняване — се проектират така, че да гарантират, че разпределението на приходите между предприятията не води до неоправдано нарушаване на конкуренцията и търговията на вътрешния пазар.**
 - д) да се избегнат нарушения на конкуренцията и търговията на вътрешния пазар в резултат на разпределянето на приходите на предприятията.**
- 16. При оценката на двупосочните договори за разлика съгласно членове 107 и 108 от ДФЕС Комисията гарантира спазването на принципите на проектиране съгласно параграф 1а.**

2. Параграф 1 се прилага за [...] инвестиции в **нови** инсталации за генериране на електроенергия от следните източници:
- а) вятърна енергия;
 - б) слънчева енергия;
 - в) геотермална енергия;
 - г) водноелектрическа енергия без язовир;
 - д) ядрена енергия.
3. **Приходите, или паричната равностойност на тези приходи, получени в резултат на схеми за пряко ценово подпомагане под формата на двупосочни договори за разлика, посочени в параграф 1:**

[...] [...]се разпределят на крайните клиенти.

Независимо от изискването в първа алинея, приходите, или паричната равностойност на тези приходи, могат да се използват и за финансиране на разходите по схемите за пряко ценово подпомагане или инвестициите за намаляване на разходите за електроенергия за [...] крайните клиенти.

Разпределението на приходите на крайните клиенти [...] се изготвя така, че да се запазят стимулите [...] те да намаляват потреблението си или да го изместват към периоди, когато цените на електроенергията са ниски, и да не подкопава конкуренцията между доставчиците на електроенергия.

[...] [...]P[...]азпределението на [...]приходите на крайните[...] клиенти се[...] изготвя [...] така, че да се **запазят** [...] стимулите [...] те да намаляват потреблението си или да го изместват към периоди, когато цените на електроенергията са ниски, и да не подкопава конкуренцията между доставчиците на електроенергия.

4. **В съответствие с член 4, параграф 3, трета алинея от Директива (ЕС) 2018/2001 държавите членки могат да освободят маломощабните**

инсталации за енергия от възобновяеми източници и демонстрационните проекти от задължението по параграф 1.

Член 19в

Оценка на нуждите от гъвкавост

- 1. Не по-късно от една година след одобряването от ACER на методиката по параграф 6 от настоящия член [...] и на всеки две години след това регулаторният орган или друг орган или субект, определен от държава членка, [...] приема доклад относно необходимостта от [...] гъвкавост в за период от най-малко 5 години с оглед на необходимостта от постигане по икономически ефективен начин на сигурност на доставките и на декарбонизация на [...] електроенергийната система, като взема предвид интеграцията на различните сектори и взаимосвързаното естество на пазара на електроенергия. В доклада се взема предвид оценката на адекватността на европейските ресурси и националните оценки на адекватността съгласно член 20 от настоящия регламент. Докладът се основава на данните и анализите, предоставени от операторите на преносни и разпределителни системи на въпросната държава членка съгласно параграф [...] 3, и като се използва методиката съгласно параграф [...] 4 и когато е надлежно обосновано — допълнителни данни и анализ. Когато държавата членка е определила оператор на преносна система за тази цел, регулаторният орган одобрява или изменя доклада.**

2. В доклада [...] **най-малкото:**
 - а) **се прави оценка** на необходимостта от гъвкавост, **най-малкото сезонна, дневна и почасова**, за интегриране на електроенергията, произведена от възобновяеми източници, в електроенергийната система;
 - б) [...] **се разглежда** [...] потенциалът на **ресурсите** за гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници, като например реакцията [...] на потреблението и акумулиране на **енергията, в т.ч. обединяване и взаимосвързаност**, за задоволяване на тази нужда както на равнище пренос, така и на равнище разпределение;
 - в) **се прави оценка на пречките пред гъвкавостта на пазара и се предлагат подходящи мерки за смекчаване; и**
 - г) **се взема предвид** гъвкавостта [...], **която се очаква да бъде на разположение в други държави членки.**
3. Операторите на преносни и разпределителни системи на всяка държава членка предоставят на регулаторния орган **или, когато е приложимо, на органа или субекта по параграф 1** данните и анализите, необходими за изготвянето на доклада, **посочен в параграф 1. В надлежно обосновани случаи регулаторният орган или, когато е приложимо, органът или субектът по параграф 1 може да поиска от операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи да предоставят допълнителна информация към доклада в допълнение към изискванията, посочени в параграф 4.**
4. ЕМОПС за електроенергия и ООРСЕС координират операторите на преносни и разпределителни системи по отношение на данните и анализите, които трябва да бъдат предоставени в съответствие с параграф 2. Те по-специално:
 - а) **определят вида** [...] **и формата на данните**, които операторите на преносни и разпределителни системи предоставят на регулаторните органи;

- б) разработват методика за анализ от операторите на преносни и разпределителни системи на нуждите от гъвкавост, като се вземат предвид най-малко [...] всички **налични** източници [...] и планираните инвестиции **в** [...] междусистемни връзки, [...] **и гъвкавостта на равнище пренос и разпределение, както и необходимостта от декарбонизация на електроенергийната система.**
5. ЕМОПС за електроенергия и ООРСЕС си сътрудничат тясно по отношение на координацията между операторите на преносни и разпределителни системи.
6. **До девет месеца след влизането в сила на настоящия регламент** [...] ЕМОПС за електроенергия и ООРСЕС съвместно представят на ACER предложение относно вида и формата на данните, които трябва да бъдат представени на регулаторните органи, и методиката, посочена в [...] параграф 4. В срок от три месеца от получаването на предложението ACER или го одобрява, или го изменя. Във втория случай ACER се консултира с ЕМОПС за електроенергия и ООРСЕС, преди да приеме измененията. Приетото предложение се публикува на уебсайта на ACER.
7. Регулаторните органи **или, когато е приложимо, органът или субектът по параграф 1** представят докладите, посочени в параграф 1, на ACER и ги публикуват. В срок от 12 месеца от получаването на докладите ACER изготвя доклад, в който ги анализира и предоставя препоръки по въпроси от трансгранично значение във връзка с констатациите на регулаторните органи **или, когато е приложимо, на органа или субекта по параграф 1, включително препоръки за премахване на пречките пред навлизането на ресурси за гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници.**

Член 19г

Индикативна национална цел за [...] **гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници**

[...] **Не по-късно от 6 месеца след представянето на [...] доклада** съгласно член 19в, параграф 1 **от настоящия регламент** всяка държава членка определя **въз основа на този доклад** индикативна национална цел за **гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници, и по-специално[...]** реакция на потреблението и акумулиране на **енергия. Държавите членки могат да постигнат тази цел чрез премахване на установените пазарни пречки или да реализират установения потенциал на ресурсите за гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници.** Тази индикативна национална цел се отразява и в интегрираните национални планове на държавите членки в областта на енергетиката и климата по отношение на измерението „Вътрешен енергиен пазар“ в съответствие с членове 3, 4 и 7 от Регламент (ЕС) 2018/1999 и в техните интегрирани двугодишни доклади за напредъка в съответствие с член 17 от Регламент (ЕС) 2018/1999. **Държавите членки могат да определят предварителни индикативни цели преди първото представяне на доклада съгласно член 19в, параграф 1 от настоящия регламент.**

Член 19д

Схеми за подпомагане на гъвкавостта **във връзка с неизкопаеми
източници**

1. [...] Когато инвестициите в гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници са недостатъчни за постигане на индикативната национална цел или, когато е приложимо, предварителните индикативни цели, определени в съответствие с член 19г, държавите членки могат да прилагат схеми за подпомагане на гъвкавостта във връзка с неизкопаеми източници, състоящи се от плащания за наличния капацитет за гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници, без да се засягат членове 12 и 13.
2. [...] Възможността държавите членки да прилагат мерки съгласно параграф 1 не им пречи да постигнат своите индикативни цели, определени в [...] член 19г, с други средства.
3. [...]

Член 19е

Принципи на разработване на схеми за подпомагане на гъвкавостта **във връзка с неизкопаеми източници**

Схемите за подпомагане на [...] гъвкавостта във връзка с [...] неизкопаеми източници, прилагани от държавите членки в съответствие с член 19д, [...] **параграф 1:**

- а) не надхвърлят необходимото за [...] **постигане на индикативната национална цел или, когато е приложимо, на предварителната индикативна цел**, определена [...] **в съответствие с член 19г**, по икономически ефективен начин;
- б) се ограничават до нови инвестиции в **ресурси** за гъвкавост във връзка с неизкопаеми източници, като например реакция [...] на потреблението и акумулиране **на енергия**;
- в) [...] не предполагат започване на генериране на електроенергия на основата на изкопаеми горива след точката на измерване;
- г) избират доставчици на преносна способност чрез открит, прозрачен, конкурентен, недискриминационен и икономически ефективен процес;
- д) предотвратяват неоправдано нарушаване на ефективното функциониране на пазарите на електроенергия, включително като запазва стимулите за ефективно функциониране и ценовите сигнали, както и излагането на риск от промени в цените и пазарен риск;
- е) осигуряват стимули за интеграция на пазара на електроенергия по пазарно ориентиран и съобразен с пазара начин, като същевременно се избягват ненужните нарушения на пазарите на електроенергия и се вземат предвид възможните разходи за интеграция на системата и стабилността на електроенергийната мрежа;

- ж) определят минимално равнище на участие на пазара по отношение на „активираната“ енергия, което отчита техническите особености на [...] **актива, предоставящ гъвкавостта;**
- з) налагат подходящи санкции на доставчиците на преносна способност, които не спазват минималното равнище на участие на пазара, посочено в буква ж), или които не следват стимулите за ефективно функциониране и [...] **ценовите сигнали, посочени в буква д);**

[...] [...]

(9а) Член 21 се изменя, както следва:

[а] параграф 1 се заменя със следното:

„ **1. Държавите членки могат, докато прилагат мерките, посочени в член 20, параграф 3 от настоящия регламент, в съответствие с членове 107, 108 и 109 от ДФЕС, да въведат механизми за осигуряване на капацитет.**

[б] параграф 7 се заличава.

[в] параграф 8 се заменя със следното:

8. Механизмите за осигуряване на капацитет се одобряват от Комисията за не повече от 10 години. Размерът на ангажираните капацитети се намалява въз основа на плановете за изпълнение, посочени в член 20. Държавите членки продължават да прилагат плана за изпълнение след въвеждането на механизма за осигуряване на капацитет.“

(96) В член 22, параграф 1 се заличава буква а).

(10) В член 37, параграф 1 буква а) се заменя със следното:

„а) извършва координираното изчисляване на преносната способност в съответствие с методиките, изготвени съгласно насоките относно предварителното разпределяне на преносна способност, насоките относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването и насоките за електроенергийното балансиране, приети въз основа на член 18, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 714/2009;“

(11) Член 50 се изменя, както следва:

а) добавя се следният параграф [...]:

„4а. Операторите на преносни системи също така предоставят ясна и прозрачна информация на ползвателите на системата относно състоянието и обработката на техните искания за присъединяване. Те предоставят тази информация в срок от три месеца от подаването на искането. “

(12) В член 57 се добавя следният параграф [...]:

„3. Операторите на разпределителни системи и операторите на преносни системи си сътрудничат помежду си при публикуването на информация относно разполагаемата преносна способност за нови връзки в съответните им райони на експлоатация по последователен начин и при предоставянето на достатъчно подробна видимост на разработчиците на нови енергийни проекти и други потенциални ползватели на мрежата.“

(13) В член 59, параграф 1 буква б) се заменя със следното:

„б) [...] правила за разпределяне на преносната способност и управление на претоварването съгласно член 6 от Директива (ЕС) 2019/944 и членове 7—10, 13—17, 19 и 35—37 от настоящия регламент, включително правила относно методиките за ден напред, в рамките на деня и за предварително изчисляване на преносната способност и процесите, мрежови модели, конфигурация на пазарните зони, повторно диспечирание и насрещна търговия, търговски алгоритми, единно свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня, включително възможността да се управляват от един субект, гарантираност на разпределената междузонова преносна способност, разпределяне на приходите при претоварване, **регионалните виртуални центрове за форуърдния пазар, разпределянето и улесняването на търговията с финансовите дългосрочни права за пренос от единната платформа за разпределяне, хеджиране на риска при междузонов пренос, процедури за заявяване, както и възстановяване на разходите за разпределяне на преносна способност и управление на претоварването;**[...]“

(13а) В член 64 се добавя следният параграф:

2а. Чрез дерогация от член 6, параграфи 9, 10 и 11 Естония, Латвия и Литва могат да сключват финансови договори за балансиращ капацитет до пет години преди началото на предоставянето на балансиращия капацитет. Срокът на тези договори не надхвърля осем години след присъединяването на Естония, Латвия и Литва към континенталната европейска синхронна зона.

Националните регулатори на Естония, Латвия и Литва могат да разрешат на своите национални оператори на преносни системи да разпределят междузонова преносна способност чрез основана на пазара процедура, както е описано в член 41 от Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията, без ограничения по отношение на обема, до шест месеца след момента, в който процедурата по съоптимизирано разпределение бъде изцяло въведена и започне да функционира в съответствие с член 38, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията.

(136) В член 64 се вмъква следният параграф:

Чрез дерогация от член 22, параграф 4, буква б) държавите членки могат да поискат производствен капацитет, който е започнал търговско производство преди 4 юли 2019 г. и който отделя над 550 g CO₂ с произход от изкопаеми горива за kWh електроенергия, да може по изключение да бъде ангажиран или да получи плащания или ангажименти за бъдещи плащания съгласно механизъм за осигуряване на капацитет, одобрен от Комисията преди влизането в сила на настоящия регламент. Комисията оценява въздействието на искането по отношение на емисиите на парникови газове и може, при спазване на членове 107 и 108 от ДФЕС, да издаде разрешение, при условие че са изпълнени следните условия:

- а) след датата на влизане в сила на Регламент (ЕС) 2019/943 държавата членка е провела конкурентна тръжна процедура в съответствие с разпоредбите на член 22, която има за цел да увеличи максимално участието на доставчици на капацитет, които отговарят на изискванията на член 22, параграф 4, когато договорният период обхваща времето най-малко до 31 декември 2028 г.;**
- б) размерът на капацитета, предлаган в рамките на конкурентната тръжна процедура, посочена в буква а), не е достатъчен за преодоляване на опасението за адекватността, установено съгласно член 20, параграф 1, за периода на договаряне, обхванат от тази тръжна процедура;**

в) производственият капацитет, който отделя повече от 550 g CO₂ с произход от изкопаеми горива за kWh електроенергия, е ангажиран или получава плащания или за него са поети ангажименти за бъдещи плащания за период, не по-дълъг от една година, и се възлага чрез допълнителна процедура за възлагане на обществена поръчка, която отговаря на всички изисквания по член 22, с изключение на изискванията, посочени в параграф 4, буква б) и само за количеството капацитет, необходимо, за да се отговори на опасението за адекватността, установено в буква б). Дерогацията съгласно настоящия параграф може да се прилага до 31 декември 2028 г.

(13в) В член 69 се добавя следният параграф 1а:

1а) Не по-късно от един месец след влизането в сила на настоящия регламент, Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета подробен доклад за оценка на възможностите за рационализиране и опростяване на процеса на прилагане на механизъм за осигуряване на капацитет съгласно глава IV от настоящия регламент, за да се гарантира, че опасенията относно адекватността могат да бъдат разгледани своевременно от държавите членки. В този контекст Комисията изисква от Агенцията да измени методиката за оценка на адекватността на европейските ресурси, посочена в член 23, в съответствие с процеса, посочен в членове 23 и 27, по целесъобразност.

Не по-късно от от три месеца след влизането в сила на настоящия регламент, Комисията, след консултация с държавите членки, излиза с предложения с оглед на опростяването на процеса за оценка на механизмите за осигуряване на капацитет, в зависимост от случая.

(14) Добавя се следният член [...]:

„ Член 69а

Взаимодействие с финансовото законодателство на Съюза

Нищо в настоящия регламент не представлява дерогация от разпоредбите на Директива 2014/65/ЕС, Регламент (ЕС) № 648/2012 и Регламент (ЕС) № 600/2014, когато участниците на пазара или пазарните оператори участват в дейности, свързани с финансови инструменти, по-специално съгласно определението в **член 4, параграф 1, [...] точка 15** от Директива (ЕС) 2014/65.“

(15) В приложение I точка 1.2 се заменя със следното:

„1.2. Координираното изчисляване на преносната способност се извършва за всички времеви интервали за разпределяне.“

Член 2

[Член 2 ще бъде отделен от настоящия регламент за изменение и ще стане самостоятелна директива за изменение на директиви (ЕС) 2018/2001 и (ЕС) 2019/944 – текстът е преместен след член 5].

Член 3

[Член 3 ще бъде отделен от настоящия регламент за изменение и ще стане самостоятелна директива за изменение на директиви (ЕС) 2018/2001 и (ЕС) 2019/944 – текстът е преместен след член 5].

Член 4

Изменения на Регламент (ЕС) 2019/942 [...]

Регламент (ЕС) 2019/942 се изменя, както следва:

(1) Член 2 се изменя, както следва:

а) буква а) се заменя със следното:

„а) издава становища и препоръки, адресирани до операторите на преносни системи, ЕМОПС за електроенергия, ЕМОПС за газ, ООРСЕС, единната платформа за разпределяне, създадена в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/1719 **на Комисията**³¹, **субекта, определен за управлението на интегрираните пазари за ден напред и в рамките на деня**, [...] регионалните координационни центрове [...] **и номинираните оператори** на пазара на електроенергия [...]

³¹ Регламент (ЕС) 2016/1719 на Комисията от 26 септември 2016 г. за установяване на насока относно предварителното разпределяне на преносна способност (ОВ L 259, 27.9.2016 г., стр. 42).“

б) буква г) се заменя със следното:

„г) приема индивидуални решения относно предоставянето на информация в съответствие с член 3, параграф 2, член 7, параграф 2, буква б) и член 8, буква в); относно одобряването на методиката, реда и условията в съответствие с член 4, параграф 4, член 5, параграфи 2, 3 и 4; относно преразглеждането на пазарните зони, както е посочено в член 5, параграф 7; относно технически въпроси, както е посочено в член 6, параграф 1; относно решаването на спорове между регулаторите в съответствие с член 6, параграф 10; свързани с регионалните координационни центрове, посочени в член 7, параграф 2, буква а); относно одобряването и изменението на методиките и изчисленията и техническите спецификации, посочени в член 9, параграф 1; за одобряване и изменение на методиките, посочени в член 9, параграф 3; относно освобождаванията, посочени в член 10; относно инфраструктурата, посочена в член 11, буква г); относно въпроси, свързани с почтеността и прозрачността на пазара за търговия на едро съгласно член 12,[...]; и относно одобряването и изменението на предложенията на ЕМОПС за електроенергия и ООРСЕС във връзка с методиката относно данните и анализа, които трябва да бъдат предоставени по отношение на нуждите от гъвкавост съгласно член 5, параграф 10. “;

(2) В член 3, параграф 2 се добавя следната [...] алинея:

„ Настоящият параграф се прилага и за единната платформа за разпределяне, създадена в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/1719, **и за субекта, определен за управлението на интегрираните пазари за ден напред и в рамките на деня, когато е приложимо**“;

(3) В член 4 се добавя следният параграф [...]:

„9. параграфи 6, 7 и 8 се прилагат и за единната платформа за разпределяне, създадена в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/1719, **и за субекта, определен за управлението на интегрираните пазари за ден напред и в рамките на деня, когато е приложимо.**“;

(4) В член 5, параграф 8 се добавя следната [...] алинея:

„ ACER наблюдава единната платформа за разпределяне, създадена в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/1719, **и субекта, определен за управлението на интегрираните пазари за ден напред и в рамките на деня, когато е приложимо.**“

(5) [...]

[...] [...]

(6) В член 5 се добавя следният параграф [...]:

„10. ACER одобрява и при необходимост изменя съвместното предложение на ЕМОПС за електроенергия и ООРСЕС във връзка с методиката относно данните и анализа, които трябва да бъдат предоставени по отношение на нуждите от гъвкавост съгласно член 19[...] **в, параграф 4[...]** от Регламент (ЕС) 2019/943.“

(6a) В член 6 параграф 9 се изменя, както следва:

ACER предоставя становище на съответния регулаторен орган и на Комисията съгласно член 8, параграф 3 и член 16, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/943.“

(7) В член 15 се добавя следният параграф [...]:

„5. ACER изготвя доклад, в който анализира националните оценки на нуждите от гъвкавост и предоставя препоръки по въпроси от трансгранично значение във връзка с констатациите на регулаторните органи съгласно член 19[...]в, **параграф 7** от Регламент (ЕС) 2019/943.“

Член 5

Влизане в сила

Настоящият регламент влиза в сила на [[...]двaдeceтия] ден след публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави членки.

Съставено в Страсбург на [...] година.

За Европейския парламент
Председател

За Съвета
Председател

Член 2

Изменения на директиви (ЕС) 2018/2001 и (ЕС) 2019/944 с цел подобряване на структурата на пазара на електроенергия в Съюза³²

[Следните членове 1 и 2 бяха преди това членове 2 и 3 от регламента]

Директива (ЕС) 2019/944 [...] се изменя, както следва:

(1) Член 2 се изменя, както следва:

а) а) точки 8 и 49 [...] се заменят със следното:

- „8) „активен клиент“ означава краен клиент или група от действащи съвместно крайни клиенти, които потребяват или акумулират електроенергията, произведена в техните обекти, разположени в точно определени граници, или генерирана от самите тях или споделена електроенергия в други обекти, разположени в същата пазарна зона, или продават произведената от самите тях (автономно) електроенергия или участват в схеми за гъвкавост или за енергийна ефективност, при условие че тези дейности не са основните им търговски или професионални дейности.“;
- 49) „спомогателна услуга, различна от контрола на честотата“ означава услуга, използвана от оператора на преносна система или от оператора на разпределителна система за регулиране на напрежението в установен режим, за бързо подаване на реактивен ток, за осигуряване на способност за инерционно пускане за стабилност на местната мрежа, токове на късо съединение, способност за пускане без външно захранване, способност за експлоатация в „островен режим“ (изолирана експлоатация) и ограничаване на върховото потребление;“

³² Ще бъдат добавени съображения.

б) добавят се следните точки:

„15а) „договор за доставяне на електроенергия с фиксиран срок, на фиксирана цена“ означава договор за доставяне на електроенергия между доставчик и краен клиент, който гарантира едни и същи договорни условия, включително цената, **по време на целия срок на договора**, докато в рамките на фиксирана цена може да включва гъвкав елемент, например с колебания на цените при върхово и невърхово натоварване;

10а) „споделяне на енергия“ означава собственото потребление на енергия от възобновяеми източници от активни клиенти или:

а) генерирана или акумулирана извън обекта, или на обекти между тях от съоръжение, което притежават, ползват на лизинг, наемат изцяло или частично; или

б) правото, което им е било прехвърлено от друг активен клиент, независимо дали безплатно или срещу отразяващо разходите заплащане.

[...] [...]

24а) „доставчик от последна инстанция“ означава доставчик, който е определен [...] да поеме доставянето на електроенергия за клиентите от доставчик, който е престанал да извършва дейност;“

(2) Член 4 се заменя със следното:

„ Член 4

Свободен избор на доставчик

Държавите членки гарантират, че всички клиенти са свободни да купуват електроенергията си от избрания от тях доставчик. Държавите членки гарантират, че всички клиенти са свободни да сключват повече от един договор за доставяне на електроенергия едновременно и че за тази цел клиентите имат право да разполагат с повече от една точка на измерване и фактуриране, обхванати от единната точка на свързване за техните обекти.“ “

(3) Член 11 се изменя, както следва:

а) заглавието се заменя със следното:

„ Право на договор с фиксиран срок, на фиксирана цена и с динамична цена на електроенергията;“

б) параграф 1 се заменя със следното:

„1. Държавите членки гарантират, че националната регулаторна уредба дава възможност на доставчиците да предлагат договори с фиксиран срок, на фиксирана цена и с динамична цена на електроенергията. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти, които разполагат с инсталиран интелигентен измервателен уред, могат да поискат да сключат договор с динамична цена на електроенергията и че всички крайни клиенти могат да поискат да сключат договор с фиксиран срок, на фиксирана цена на електроенергията с продължителност най-малко една година, с поне един доставчик, както и с всички доставчици с над 200 000 крайни клиенти. **Чрез дерогация от първа алинея държавите членки могат да освободят доставчик с повече от 200 000 крайни клиенти от задължението да предлага договори с фиксиран срок, на фиксирана цена, ако този доставчик предлага само договори с динамична цена и освобождаването не оказва отрицателно въздействие върху конкуренцията или достатъчния избор на договори с фиксиран срок, на фиксирана цена за клиентите.**“

в) вмъква се следният параграф [...]:

„1а. Преди сключването или удължаването на срока на договора на крайните клиенти се предоставя обобщение на основните договорни условия, което е лесно видимо и е формулирано по кратък и опростен начин. Това обобщение включва най-малко информация за общата цена **и нейната разбивка**, промоциите, допълнителните услуги **и** отстъпките и [...] **излага** правата, посочени в член 10, параграф 3, букви а), б), г), д) и е). Комисията предоставя насоки в това отношение. “

г) параграф 2 се заменя със следното:

„2. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти са подробно информирани от доставчиците за възможностите, разходите и рисковете, [...] **свързани със съответните видове договори за електроенергия**, и гарантират, че от доставчиците се изисква да предоставят съответната информация на крайните клиенти, включително за необходимостта да им се инсталира подходящ електромер. Регулаторните органи наблюдават развитието на пазара, оценяват рисковете, които могат да възникнат от новите продукти и услуги, и вземат мерки срещу злоупотребите.“

(4) Вмъкват се следните членове:

„ Член 15а

Право на споделяне на енергия

„1. Всички домакинства, малки и средни предприятия и публични органи **имат** право да участват в споделянето на енергия като активни клиенти.

[...]2. Активните клиенти имат право да споделят помежду си енергия от възобновяеми източници въз основа на частни споразумения или чрез юридическо лице.

[...]3. Активните клиенти могат да използват трета страна, която притежава или управлява, за инсталиране, експлоатация, включително измерване и поддръжка, акумулиращо или генериращо съоръжение за енергия от възобновяеми източници с цел улесняване на споделянето на енергия, без тази трета страна да се счита за активен клиент.

[...]4. Държавите членки гарантират, че активните клиенти, участващи в споделянето на енергия:

[...]а) имат право споделяната електроенергия да се определи на нетна основа с общото им измерено потребление в рамките на интервал от време, не по-дълъг от периода за уреждане на дисбаланса и без да се засягат приложимите данъци, налози и такси за мрежата;

[...]б) се ползват от всички права и задължения на потребителите като крайни клиенти съгласно настоящата директива, освен в случаите на споделяне на енергия между домакинства с инсталирана мощност до 10,8 kW за единичните домакинства [както е посочено в преразгледаната Директива 2021/557 за енергията от възобновяеми източници] и до 50 kW за многофамилните жилищни блокове [...] [както е посочено в преработената Директива относно енергийните характеристики на сградите 2021/802];

[...]в) имат достъп до образци на договори със справедливи и прозрачни условия за [...] споразумения за споделяне на енергия между домакинствата и за споразумения за лизинг, наемане или инвестиране в акумулиращи и генериращи съоръжения за енергия от възобновяеми източници за целите на споделянето на енергия; в случай на конфликти, възникнали във връзка с такива споразумения, крайните клиенти имат достъп до извънсъдебно уреждане на спорове в съответствие с член 26;

[...]г) не са обект на несправедливо и дискриминационно третиране от страна на участниците на пазара или на лицата, отговорни за баланса;

[...]д) са информирани за възможността за промени в пазарните зони в съответствие с член 14 от Регламент (ЕС) 2019/943 и относно факта, че правото на споделяне на енергия е ограничено в рамките на една и съща пазарна зона.

[...]5. Държавите членки гарантират, че съответните оператори на преносни или разпределителни системи или други определени органи:

[...]а) наблюдават, събират, валидират и съобщават данните от измерването на споделяната електроенергия със съответните крайни клиенти и участници на пазара най-малко веднъж месечно и в съответствие с член 23;

[...]б) осигуряват подходящо звено за контакт за регистриране на споразуменията за споделяне на енергия, получаване на информация за съответните точки на измерване, промени в местоположението и участието и, когато е приложимо, валидиране на методите за изчисляване по ясен, прозрачен и навременен начин;

[...]6. Държавите членки предприемат подходящи и недискриминационни мерки, за да гарантират, че домакинствата в положение на енергийна

бедност и уязвимите домакинства имат достъп до схеми за споделяне на енергия. Тези мерки могат да включват мерки за финансово подпомагане или квоти за разпределяне на производството.

7. **Настоящият член не засяга правото на клиентите да избират своя доставчик в съответствие с член 4 и приложимите национални правила за лицензиране на доставчиците.**

Член 18а

Управление на риска на доставчика

1. [...]Регулаторните органи, **или когато държава членка е определила алтернативен независим компетентен орган за тази цел – въпросните определени компетентни органи**, гарантират, че доставчиците разполагат с подходящи стратегии за хеджиране и прилагат подходящи стратегии за хеджиране, за да ограничат риска от промени в доставянето на електроенергия на едро за икономическата жизнеспособност на договорите им с клиентите, като същевременно поддържат ликвидността и ценовите сигнали от краткосрочните пазари.
2. Стратегиите за хеджиране на доставчиците могат да включват използването на споразумения за закупуване на електроенергия. Когато съществуват достатъчно развити пазари за споразумения за закупуване на електроенергия, които позволяват ефективна конкуренция, държавите членки могат да изискват част от излагането на доставчиците на риск от промени в цените на едро на електроенергията да бъде покрита, като се използват споразумения за закупуване на електроенергия, генерирана от възобновяеми енергийни източници, съответстващи на продължителността на тяхното излагане на риск откъм страната на потребителите, при спазване на правото на Съюза в областта на конкуренцията.
3. Държавите членки се стремят да гарантират достъпността на продуктите за хеджиране за гражданските енергийни общности и общностите за енергия от възобновяеми източници.“

(5) Вмъкват се следните [...] **членове**:

„ Член 27а

Доставчик от последна инстанция

1. Държавите членки [...] **прилагат режим на доставчик** от последна инстанция, **за да се гарантира непрекъснатост на доставките** поне за битовите клиенти. Доставчиците от последна инстанция се определят чрез справедлива, [...] прозрачна и недискриминационна процедура.
2. Крайните клиенти, които са прехвърлени на доставчици от последна инстанция, не губят правата си като клиенти, по-специално правата, предвидени в членове 4, 10, [...] 12, 14, 18 и 26.
3. Държавите членки гарантират, че доставчиците от последна инстанция своевременно съобщават условията на прехвърлените клиенти и осигуряват непрекъснатост на услугата за тези клиенти в продължение на най-малко 6 месеца.
4. Държавите членки гарантират, че на крайните клиенти се предоставя информация и те се насърчават да преминат към пазарна оферта.
5. Държавите членки могат да изискват от [...] доставчик от последна инстанция да електроснабдява битови клиенти, които не получават пазарни оферти. В такива случаи се прилагат условията, посочени в член 5.“

Член 28а

Защита от прекъсвания на електроснабдяването за уязвими клиенти

Държавите членки гарантират, че уязвимите клиенти са защитени от прекъсвания на електроснабдяването. Това се предоставя като част от понятието „уязвими клиенти“ съгласно член 28, параграф 1 [...] и без да се засягат мерките, посочени в член 10, параграф 11.“

(6) В член 27 параграф 1 се заменя със следното:

„1. Държавите членки гарантират, че всички битови клиенти, а когато държавите членки сметнат за подходящо — и малките предприятия, се ползват от универсална услуга, а именно правото да им се доставя електроенергия с определено качество в рамките на тяхната територия на конкурентни, лесно и ясно съпоставими, прозрачни и недискриминационни цени. За да гарантират предоставянето на универсална услуга, държавите членки налагат на операторите на разпределителни системи задължение да свързват клиенти към своята мрежа при условия и тарифи, определени в съответствие с процедурата, предвидена в член 59, параграф 7. Настоящата директива не възпрепятства държавите членки да заздравят пазарната позиция на битовите клиенти и малките и средните небитови клиенти чрез насърчаване на възможностите за доброволно обединяване (агрегиране) на представителството за тази категория клиенти.“

(7) В член 31 параграф 3 се заменя със следното:

„3. Операторът на разпределителна система предоставя на ползвателите на системата информацията, която им е необходима за ефективен достъп до системата, включително за нейното използване. По-специално операторът на разпределителна система публикува по ясен и прозрачен начин информация относно разполагаемата преносна способност за нови връзки в своята област на дейност, включително в претоварени райони, ако могат да бъдат инсталирани гъвкави връзки за акумулиране на енергия, и актуализира тази информация редовно, най-малко веднъж на три месеца.

Операторите на разпределителни системи също така предоставят ясна и прозрачна информация на ползвателите на системата относно състоянието и обработката на техните заявки за присъединяване. Те предоставят тази информация в срок от три месеца от подаването на искането. “

3а. Държавите членки може да решат да не прилагат параграф 3 за интегрирани електроенергийни предприятия, обслужващи по-малко от 100 000 свързани клиенти или обслужващи малки изолирани системи.“

(8) В член 40 се вмъква следният параграф [...]:

[...]

„6а. Изискванията по параграфи 5 и 6 не се прилагат по отношение на продукта за ограничаване на върховото потребление, закупен в съответствие с член 7а от Регламент (ЕС) 2019/943.“

(9) Член 59 се изменя, както следва:

а) В параграф 1 [...] **буква в)** се заменя със следното:

„в) [...] в тясна координация с другите регулаторни органи, гарантира, че единната платформа за разпределяне, създадена в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/1719, **субектът, определен за управлението на интегрираните пазари за ден напред и в рамките на деня, когато е приложимо**, ЕМОПС за електроенергия и организацията на операторите на разпределителни системи от ЕС (ООРСЕС) изпълняват задълженията си съгласно настоящата директива, Регламент (ЕС) 2019/943, мрежовите кодекси и насоките, приети съгласно членове 59, 60 и 61 от Регламент (ЕС) 2019/943, и другото имащо отношение право на Съюза, включително по отношение на въпроси от трансграничен характер, както и решенията на ACER, и съвместно установява случаите на неизпълнение на съответните задължения от страна на единната платформа за разпределяне, ЕМОПС за електроенергия и ООРСЕС; когато регулаторните органи не са успели да постигнат съгласие в срок от четири месеца след началото на консултациите с цел съвместно идентифициране на случаите на неизпълнение, въпросът се отнася до ACER за решение съгласно член 6, параграф 10 от Регламент (ЕС) 2019/942;“

б) В параграф 1 [...] **буква щ)** се заменя със следното:

„щ) [...]: следи за премахването на необоснованите пречки и ограничения за развитието на потреблението на автономно генерирана електроенергия и на гражданските енергийни общности, включително [...] **пречките и ограниченията, възпрепятстващи свързването на гъвкаво разпределено генериране на енергия в разумен срок**[...].“[...]

в) параграф 4 се заменя със следното:

„4. Регулаторният орган, разположен в държавата членка, в която се намира седалището на единната платформа за разпределяне, **субектът, определен за управлението на интегрираните пазари за ден напред и в рамките на деня, когато е приложимо, ЕМОПС за електроенергия или ООРСЕС, разполага с правомощието да налага ефективни, пропорционални и възпиращи санкции на субектите, които не изпълняват задълженията си съгласно настоящата директива, Регламент (ЕС) 2019/943 или други относими правно обвързващи решения на регулаторния орган или на ACER, или да предлага на компетентния съд да наложи такива санкции.**“

(9а) В член 66 се добавя следният параграф 6:

Чрез дерогация от член 40, параграф 4 операторите на преносни системи в Естония, Латвия и Литва могат да разчитат на услуги по балансиране, предоставяни от местни доставчици на акумулиране на електроенергия, свързани предприятия на оператори на преносни системи и други съоръжения, притежавани от операторите на преносни системи.

Чрез дерогация от член 54, параграф 2 Естония, Латвия и Литва могат да разрешават на своите оператори на преносни системи и на свързани предприятия на оператори на преносни системи да притежават, разработват, управляват и експлоатират съоръжения за акумулиране, без да се провежда открита, прозрачна и недискриминационна тръжна процедура, и могат да позволяват на такова съоръжение за акумулиране да купува или продава електроенергия на балансиращите пазари.

Дерогациите от член 40, параграф 4 и член 54, параграф 2 се прилагат до три години след присъединяването на Естония, Латвия и Литва към континенталната европейска синхронна зона. Когато това е необходимо за запазване на сигурността на доставките, Комисията може да предостави удължаване на първоначалния тригодишен срок с най-много пет години.

(96) В член 66 се добавя следният нов параграф:

7. Чрез дерогация от член 40, параграф 4 и член 54, параграф 2 Кипър може да разреши на своя оператор на преносна система да притежава, разработва и експлоатира съоръжения за съхранение, без да провежда открита, прозрачна и недискриминационна тръжна процедура.

Дерогациите от член 40, параграф 4 и член 54, параграф 2 се прилагат, докато преносната система в Кипър не бъде свързана с преносните системи на други държави членки чрез междусистемна връзка.

(10) Въмква се следният член [...]:

„ Член 66а

Достъп до енергия на достъпни цени по време на криза на цените на електроенергията

1. **Съветът, по предложение на Комисията, посредством [...] решение за изпълнение, може да обяви криза на цените на електроенергията на регионално равнище или на равнището на целия Съюз, ако са изпълнени следните условия:**

а) много високи **средни** цени на пазарите на електроенергия на едро, **които** са поне два и половина пъти по-високи от средната цена за предходните 5 години и които се очаква да продължат поне 6 месеца. **При изчисляването на средната цена за предходните 5 години не се вземат предвид 2022 г. и периодите, през които е била обявена криза на цените на електроенергията на регионално равнище или на равнището на Съюза;**

- б) рязко увеличение на цените на електроенергията на дребно [...] **от порядъка на 70 %**, което се очаква да продължи най-малко [...] **3** месеца; и
 - в) увеличението на цените на електроенергията оказва отрицателно въздействие върху икономиката като цяло.
2. В [...] решението за обявяване на криза на цените на електроенергията на регионално равнище или на равнището на целия Съюз **се посочва** срокът на валидност на това решение, който може да бъде за период до една година. **Този срок може да бъде удължен в съответствие с процедурата, посочена в параграф 7, за последователни периоди от най-много една година.**
3. **Комисията представя предложение за обявяване на криза на цените на електроенергията на регионално равнище или на равнището на целия Съюз, включително предложения срок на валидност на решението, когато счете, че условията по параграф 1 са изпълнени.**
4. **Съветът, като действа с квалифицирано мнозинство, може да измени предложение на Комисията, представено съгласно параграфи 3 и 7.**
5. Когато [...] **Съветът** е приел решение съгласно параграф 1, държавите членки могат за срока на валидност на това решение да прилагат целенасочени публични намеси при определянето на цените за електроснабдяване на малки и средни предприятия. Тези публични намеси:
- а) се ограничават до **70 %** от потреблението на бенефициера през същия период на предходната година и запазват стимул за намаляване на потреблението;
 - б) отговарят на условията, определени в член 5, параграфи 4 и 7;
 - в) когато е приложимо, отговарят на условията, посочени в параграф 4.

6. Когато [...] **Съветът** е приел решение съгласно параграф 1, държавите членки могат, за срока на валидност на това решение, чрез дерогация от член 5, параграф 7, буква в), когато прилагат целеви публични намеси при определянето на цените за доставяне на електроенергия съгласно член 5, параграф 6 или параграф 3 от настоящия член, по изключение и временно да определят цена за доставяне на електроенергия, която е под себестойността, при условие че са изпълнени следните условия:
- а) определената цена се прилага само за 80 % от медианното потребление на домакинствата и запазва стимул за намаляване на потреблението;
 - б) няма дискриминация между доставчиците;
 - в) доставчиците получават компенсация за снабдяването под себестойността; и
 - г) всички доставчици имат право да представят оферти за цената за доставяне на електроенергия, която е под себестойността на същия принцип.
7. **Своевременно преди изтичането на срока, посочен в параграф 2, Комисията преценява дали условията по параграф 1 продължават да бъдат изпълнени. Ако Комисията прецени, че условията по параграф 1 продължават да бъдат изпълнени, тя представя на Съвета предложение за удължаване на срока на действие на решение, прието съгласно параграф 1. Когато Съветът реши да удължи срока на валидност, параграфи 5 и 6 се прилагат по време на този удължен срок.**

8. Без да се засягат членове 107 и 108 от ДФЕС, държавите членки могат да прилагат до 30 юни 2024 г. таван на приходите за подпределни енергоносители при същите условия като посочените в членове 6—8 и член 10 от Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета. До 15 май 2024 г. Комисията извършва преглед на прилагането на съответните схеми съгласно настоящия параграф и изготвя доклад до Парламента и Съвета относно основните констатации от този преглед.“

(11) [...]

[...] [...]

[...]

[...] [...]

[...] [...]

[...]

[...]

Член [...]2

Изменения на Директива (ЕС) [...]

Директива (ЕС) 2018/2001 се изменя, както следва:

(1) Член 4, параграф 3 се изменя, както следва:

а) втората алинея се заменя със следното:

„ За тази цел по отношение на схемите за пряко ценово подпомагане, подпомагането се предоставя под формата на пазарна премия, която би могла да бъде, наред с другото, променлива или фиксирана. [...]

Първото изречение не се прилага за подпомагане на електроенергия от възобновяемите източници, изброени в член 19б, параграф 2 от Регламент (ЕС) [...] **2019/943 на Европейския парламент и на Съвета**³³, за които се прилага член 19б, параграф 1 от посочения регламент.“

(2) [...]

[...] [...]

[...]

[...]

³³ Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 54).

Член 3

Транспониране

1. Държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива, до шест месеца след влизането в сила на [настоящата директива].
Чрез дерогация от първа алинея държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с член 1, точки 2) и 4), до двадесет и четири месеца след влизането в сила на [настоящата директива].

Те незабавно съобщават на Комисията текста на тези разпоредби.

Когато държавите членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Те включват също така уточнение, че позоваванията в действащите закони, подзаконови и административни разпоредби на директивата, отменена с настоящата директива, се считат за позовавания на настоящата директива. Условието и редът на позоваване и формулировката на уточнението се определят от държавите членки.“

Член 4

Влизане в сила

1. Настоящата директива влиза в сила на [двадесетия] ден след публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 5

Адресати на настоящата директива са държавите членки.

Съставено в Страсбург на [...] година.

За Европейския парламент

Председател

Председател

За Съвета
